อนุสรณ์

งานฌาปนกิจศพ

นางบริรักษ์หิรัญราช

(ทองอยู่ วัชระคุปต์)

๓ กันยายน ๒๕๒๐

อนุสรณ์

งานฌาปนกิจศพ

นางบริรักษ์หิรัญราช

(ทองอยู่ วัชระคุปต์)

๓ กันยายน ๒๕๒๐

นางบริรักษ์หิรัญราช

(ทองอยู่ วัชระคุปต์)

ชาตะ ๒๐ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๓๑

มรณะ ๑๓ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๒๐

“กองทัพเรือเป็นกองทัพของชาติ จะปฏิบัติภารกิจเพื่อความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และ ความ ผาสุก ของ พี่ น้อง ชาวไทยด้วยความกล้าหาญ เสียสละ และ โดยความซื่อสัตย์สุจริตตลอดไป”

สถานะพระพุทธศาสนา ในประเทศสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว

โดย

พระมหาจันลี อุทคุโค

ปาฐกถาพิเศษ

เรื่อง

"สถานะพระพุทธศาสนาในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว"

โดย

พระมหาจันลี อุทคุโค

แสดงแก่ข้าราชการ ทหาร ลูกจ้างและคนงานในกองทัพเรือ

ระหว่าง ธันวาคม ๒๕๑๙ – มกราคม ๒๕๒๐

พระมหาจันลี อุทคุโค เป็นพระภิกษุเชื้อชาติลาว สัญชาติลาว เกิดที่แขวงสีพันดร อันเป็นเมืองทางภาคใต้ของประเทศลาว ได้ลี้ภัยเข้ามายังประเทศไทยเมื่อ มีนาคม ๒๕๑๙ อดีตเคยเข้ามาศึกษาพระปริยัติธรรมในประเทศไทย จนสอบได้เปรียญธรรม ๔ ประโยค และศึกษาในสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งประเทศไทย ได้บรรพชาและอุปสมบท ณ วัดปทุมวนาราม โดยมีสมเด็จ

พระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราชแห่งวัดมกุฏกษัตริยารามทรงเป็นพระอุปัชฌายะ ได้เดินทางกลับประเทศลาวเมื่อ ๑๐ กว่าปีมาแล้ว และได้สอบเปรียญธรรม ๙ ประโยคได้ที่ประเทศลาวจนกระทั่งได้รับแต่งตั้งจากคณะสงฆ์ธรรมยุตลาวให้เป็นเลขาธิการคณะสงฆ์ธรรมยุตลาว ได้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะตาแสง (ตำบล) แห่งแขวงสีทันดร (จังหวัดสีทันดร) เป็นพระเถระที่มีการศึกษาดี และเป็นพระธรรมกถึกมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักดี และเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนลาวภาคใต้

เมื่อคอมมิวนิสต์ปกครองประเทศลาวแล้ว ได้นิมนต์ให้ท่านเข้าร่วมขบวนการของคอมมิวนิสต์ด้วย โดยแต่งตั้งให้เป็นผู้แทนราษฎรระดับตาแสง (ตำบล) ระดับเมือง (อำเภอ) และระดับแขวง (จังหวัด) นอกจากนั้น คอมมิวนิสต์ยังแต่งตั้งให้เป็นกรรมการชี้นำระดับตาแสง ระดับเมือง ระดับแขวงและระดับรัฐ ครั้งสุดท้ายได้

แต่งตั้งให้เป็นกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศลาว ซึ่งเป็นตำแหน่งที่สำคัญยิ่งในระบอบคอมมิวนิสต์ เมื่อท่านได้รับการแต่งตั้งจากฝ่ายคอมมิวนิสต์มาโดยลำดับเช่นนี้ ก็ตั้งใจปฏิบัติงานร่วมกับคอมมิวนิสต์เพื่อที่จะได้ทราบว่าการปกครองในระบอบคอมมิวนิสต์นั้นเป็นอย่างไรและมีวิธีการเช่นไร ในที่สุดก็ประจักษ์ชัดว่าคอมมิวนิสต์นั้น มิได้ปกครองเพื่อพัฒนาชาติบ้านเมืองตามที่โฆษณาไว้แต่อย่างใด ยิ่งกว่านั้นคอมมิวนิสต์ยังเป็นพิษและเป็นภัยร้ายกาจต่อศาสนาทุกศาสนาอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ท่านจึงได้เดินทางเพื่อลี้ภัยเข้ามายังประเทศไทยของเรา เพื่อแจ้งข่าวร้ายเหล่านั้นให้พี่น้องชาวไทยและพระสงฆ์ไทยได้ทราบ.

ขอน้อมนมัสการ แด่คุณพระศรีรัตนตรัย
ขอพระบวรพุทธศาสนา จงสถิตสถาพรในโลก
ชั่วกัลปาวสานเพื่อประโยชน์สุขแก่ปวงชน
ขอเจริญพร แด่ท่านข้าราชการ ทหาร ลูกจ้าง
และคนงานแห่งกองทัพเรือไทยทุกท่าน

วันนี้อาตมารู้สึกเป็นเกียรติและดีใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสมาเล่าเรื่องเมืองลาวอันเป็นบ้านเกิดเมืองนอนของอาตมาสู่ท่านทั้งหลายฟัง ภายหลังที่คอมมิวนิสต์ได้เข้ามาปกครองประเทศลาวแล้ว เพื่อให้ท่านทั้งหลายซึ่งมีหน้าที่ปกป้องประเทศชาติจะได้รู้วิธีการ และเล่ห์เหลี่ยมของพวกคอมมิวนิสต์ไว้ อาตมาเชื่อว่าพวกคอมมิวนิสต์จะต้องใช้วิธีการต่าง ๆ และเล่ห์เหลี่ยมเช่นเดียวกับที่เคยใช้ได้ผลมาแล้วในเมืองลาว แต่ก่อนที่อาตมาจะได้บรรยายต่อไปใคร่ขออภัยญาติโยมท่านผู้ฟังไว้สองประการคือ ประการแรกเกี่ยวกับภาษาและสำนวนในการพูดรวมทั้งสำเนียงด้วยเพราะอาตมาจากเมืองไทยไปเสียนานสิบกว่าปีแล้ว จึงพูดภาษาไทยและใช้สำเนียงไทยไม่ชัดเจน ในสมัยเมื่อสิบกว่าปีก่อนโน้น คือสมัยที่อาตมาเข้ามาเรียนหนังสืออยู่ในเมือง

ไทย ในสมัยนั้นอาตมาพูดภาษาไทยได้คล่องและชัดเจน เกือบจะว่าไม่มีสำเนียงคนลาวเลยก็ว่าได้ เวลาสิบกว่าปีที่อยู่เมืองไทยนั้นทำให้อาตมาพูดไทยได้ชัดเจน แม้กระทั่งสำนวนหรือสำเนียงก็แทบฟังไม่รู้ว่าเป็นคนลาว เมื่อกลับไปอยู่เมืองลาวอย่างเดิมแล้วก็ชินต่อการพูดภาษาลาว และสำเนียงคนลาวอันเป็นภาษาแม่ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดา พอกลับมาเมืองไทยอีกครั้งหนึ่งจึงทำให้พูดไม่คล่อง และไม่ค่อยชัดเจนทั้งภาษาพูดทั้งสำนวนพูดและสำเนียงอีกด้วย แต่อาตมาก็จะพยายามอย่างที่สุดเพื่อที่จะถ่ายทอดให้ท่านผู้ฟังได้รู้และได้เข้าใจตามที่อาตมาต้องการ ดังนั้นหากบางตอนท่านทั้งหลายฟังไม่เข้าใจหรือไม่รู้เรื่อง ก็ได้โปรดอภัยให้อาตมาด้วยและให้ถือโอกาสสอบถามเมื่อจบการบรรยายนี้แล้ว ประการสุดท้ายเกี่ยวกับท้องเรื่องที่อาตมาจะบรรยายต่อไปนี้จะต้องเกี่ยวข้องหลายเรื่อง นอกจากเรื่องของพระพุทธศาสนาโดยตรงแล้วก็จำต้องพูดพาดพิงถึงเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้องถึงกันด้วย เช่นเรื่องการเมือง เรื่องวิธีการของคอมมิวนิสต์ เรื่องทหารเป็นต้น ขอท่านผู้ฟังทั้งหลายได้โปรดเข้าใจตามนี้ด้วย อย่าคิดว่าอาตมาชอบพูดการเมืองหรือชอบเล่นการ

เมือง หามิได้ แต่บางครั้งหากไม่พูดพาดพิงไปถึงแล้วอาจทำให้เรื่องที่จะพูดในวันนี้ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควรจะเป็นก็ได้ อาตมารู้สึกตนเสมอว่าเป็นพระ จึงไม่อยากจะพูดถึงเรื่องการเมืองหรือไม่อยากเกี่ยวข้องด้วย จึงจะพยายามพูดเฉพาะที่จำเป็นและเฉพาะที่เกี่ยวข้องเท่านั้น เพราะฉะนั้นขอท่านผู้ฟังทั้งหลายอย่าได้เข้าใจผิดคิดว่า อาตมาชอบพูดการเมืองหรือชอบพูดเรื่องอื่น นอกจากพระพุทธศาสนา

ความจริงอาตมาเคยไปพูดให้พระเจ้าพระสงฆ์ และญาติโยมได้ฟังมาแล้วหลายครั้งหลายแห่ง แต่ก็ไปพูดด้วยความรู้สึกดีใจตามธรรมดา สำหรับวันนี้อาตมารู้สึกดีใจเป็นพิเศษเพราะท่านผู้ฟังเป็นรั้วของชาติมีหน้าที่ปกป้องรักษาชาติบ้านเมืองให้ปลอดภัยจากข้าศึกศัตรู นอกจากนั้นอาตมาอยากจะบอกว่าบัดนี้จุดมุ่งหมายของอาตมาได้บรรลุผลแล้ว คือได้พูดเรื่องเมืองลาวให้พี่น้องชาวไทยรวมทั้งประชาชน พระเจ้าพระสงฆ์และข้าราชการทหารได้ทราบตามความเป็นจริงแล้ว บัดนี้ความทุกข์ใจของอาตมาเกี่ยวกับภัยอันตรายของพระพุทธศาสนาได้เบาบางลงแล้ว เพราะได้ระบายความอัดอั้นตันใจทั้งหลายให้พี่น้องชาวไทยได้รับรู้ไว้เสียงบ้าง

ตามประวัติศาสตร์กล่าวว่าไทยกับลาวนั้นมิใช่คนอื่นไกล ความจริงเป็นพี่น้องกัน มีสายเลือดและเผ่าพันธุ์เดียวกันมา มีถิ่นฐานแห่งเดียวกัน หากแต่ถูกข้าศึกรุกรานจนกระทั่งต้องแยกย้ายกันไปหาแหล่งตั้งหลักฐานใหม่ ปรากฏว่าพี่น้องชาวไทยได้แยกย้ายกันไปหลายแห่ง ส่วนหนึ่งได้อพยพมาสู่ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาเรียกว่าไทยน้อย คือคนไทยในปัจจุบันนี้ ส่วนหนึ่งได้อพยพไปยังลุ่มแม่น้ำโขงเรียกว่าไทยใหญ่หรืออ้ายลาวหรือคนลาวในปัจจุบันนี้ เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าขนบธรรมเนียมหรือลัทธิประเพณีส่วนใหญ่ของคนลาวก็เหมือนกับคนไทย รูปร่างลักษณะและภาษาก็เหมือนกัน ผิดเพี้ยนไปบ้างเพียงเล็กน้อยเท่านั้น คนไทยกินข้าวจ้าวเป็นอาหารหลัก แต่คนลาวกินข้าวเหนียวเป็นอาหารหลัก เพื่อเป็นการยืนยันคำกล่าวของอาตมาที่พูดมานี้ ขอให้ท่านทั้งหลายจงดูหน้าดูท่าทางของอาตมาก็แล้วกัน ถ้าญาติโยมท่านผู้ฟังทั้งหลายไม่รู้มาก่อนว่าอาตมาเป็นคนลาว ก็จะดูไม่ออก คงคิดว่าอาตมาเป็นคนไทย เพราะไม่มีอะไรบอกให้รู้ถึงความแตกต่างกันเลย อย่างอาตมากินข้าวเหนียวก็ไม่มีข้าวเหนียวติดอยู่ที่หน้าหรือที่อื่น ซึ่งทำให้รู้ได้ว่าอาตมาเป็น

คนลาว แต่ที่ญาติโยมท่านผู้ฟังทั้งหลายรู้ว่าอาตมาเป็นคนลาวก็เพราะรู้มาก่อนแล้ว และสำเนียงเสียงที่พูดก็แปร่งจากภาษาไทยไปบ้างเท่านั้นเอง ถ้าอาตมาพูดภาษาไทยได้ชัดเจนกว่านี้และญาติโยมไม่รู้มาก่อนว่าอาตมาเป็นคนลาวก็จะไม่รู้เลยว่าเป็นคนลาว เพราะฉะนั้นคนลาวกับคนไทยจึงเป็นพี่น้องสายเลือดเดียวกันอย่างแน่นอนตามที่ประวัติศาสตร์ได้กล่าวอ้างไว้ นอกจากนั้นรัฐบาลลาวกับรัฐบาลไทยในอดีตก็ติดต่อช่วยเหลือกันเป็นอย่างดีในฐานะบ้านพี่เมืองน้อง ประชาชนคนลาวและคนไทยต่างก็ข้ามไปข้ามมาเพื่อติดต่อค้าขายกัน ไปเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ คนไทยก็มีญาติพี่น้องอยู่ฝั่งลาว และคนลาวก็มีญาติพี่น้องอยู่ฝั่งไทย คนลาวข้ามมามีครอบครัวอยู่ฝั่งไทยและคนไทยก็ข้ามไปมีครอบครัวอยู่ฝั่งลาว เพราะฉะนั้นคนลาวและคนไทยจึงข้ามไปข้ามมาเหมือนไปบ้านญาติพี่น้องจริง ๆ แต่เดี๋ยวนี้ทั้งคนลาวและคนไทยทำอย่างนั้นไม่ได้อีกแล้ว เพราะเมืองลาวเป็นคอมมิวนิสต์ไปแล้ว และตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของคนลาวเลือดญวนและคนญวน คนพวกนั้นมันพยายามทำให้คนลาวกับคนไทยขาดความเป็นพี่เป็นน้องกัน มันพยายามทำให้เห็นว่าคนลาว

และคนไทยนั้นไม่ใช่พี่น้องอะไรกันหรอก มันพยายามทำให้คนลาวเกลียดคนไทย มันพยายามทำทุกอย่างเพื่อให้คนลาวและคนไทยเกิดความแตกแยกขาดความสัมพันธ์ต่อกัน คนลาวจึงไม่มีความสบายใจแล้วเดี๋ยวนี้

ต่อไปอาตมาจะได้กล่าวถึงเรื่องพระพุทธศาสนาในเมืองลาว เพื่อให้ท่านทั้งหลายได้ทราบว่า พระพุทธศาสนาในเมืองลาวและในเมืองไทยนั้น ต่างก็เป็นปัจจัยอาศัยซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะคณะสงฆ์ธรรมยุตลาว ก็ออกไปจากวัดบวรนิเวศวิหารนี่เอง

เมื่อประมาณ ๘๐๐ ปีกว่ามาแล้ว ได้มีพระมหากษัตริย์ลาวพระองค์หนึ่ง ทรงพระนามว่า "พระเจ้าฟ้างุ่ม" หรือ "พระเจ้าลื่นบ้าน" ซึ่งประสูติที่พระราชวังหลวงพระบาง ตามตำนานกล่าวว่าเพราะอาศัยที่พระองค์มีลิ้นไม่เหมือนคนทั้งหลายในครั้งนั้น เขาเลยหาว่าเป็นกาลีบ้านกาลีเมืองก็เลยเอาท่านใส่แพให้ลอยไหลไปตามลำแม่น้ำโขง ได้มีพระสงฆ์องค์หนึ่งซึ่งเป็นชาวเขมรเป็นพระเถระผู้ใหญ่มีชื่อว่าพระมหาปาสะมันนำเอาพระองค์ขึ้นมาเลี้ยงไว้ เห็นพระเจ้าฟ้างุ่มนี้มีบุคลิกลักษณะ

สมบูรณ์ดีก็เลยนำเอาไปถวายพระเจ้าแผ่นดินเขมร พระเจ้าฟ้างุ่มอยู่ในเมืองเขมรจนถึงพระชนมายุได้ ๓๐ ปี แล้วก็ขอกำลังทัพจากเมืองเขมรเข้ามาตีเอาเมืองลาวและพระเจ้าแผ่นดินเขมรได้ยกพระราชธิดาให้พระองค์หนึ่ง ทรงพระนามว่า "พระนางแก้วเก็งญา" อนึ่งประชาชนลาวในสมัยนั้นนับถือผีสางเทวดา นับถือไสยศาสตร์แบบในศาสนาพราหมณ์ พระนางแก้วเก็งญาพระราชธิดาเขมรพระองค์นี้ทรงอุบัติในประเทศที่อุดมสมบูรณ์ด้วยคุณธรรมและศีลธรรมของพระพุทธศาสนา เมื่อพระนางจำต้องมาอยู่ในประเทศที่ไม่มีพระพุทธศาสนาเช่นนั้นจึงรู้สึกหงอยเหงา และอิดหนาระอาใจที่จะประทับอยู่ในเมืองลาวต่อไป จึงเข้าไปทูลพระเจ้าฟ้างุ่มเกี่ยวกับความรู้สึกของพระนางในเรื่องนี้ พระเจ้าฟ้างุ่มทรงทราบแล้วก็มีความยินดีก็เลยจัดส่งมุขอำมาตย์ไปยังเมืองเขมร เพื่อไปขอเอาพระพุทธศาสนามาประดิษฐานในเมืองลาวบ้าง พระเจ้าแผ่นดินเขมรก็ทรงยินดีและได้มอบพระไตรปิฎกพร้อมทั้งส่งพระเถระ คือพระมหาปาสะมันเป็นหัวหน้า และมอบพระบาง (พระพุทธรูป) ให้มาด้วย

อันนี้เป็นพระพุทธศาสนาสายหนึ่งที่เข้าไปประดิษฐานยังประเทศลาวในยุคนั้น

ต่อมาพระพุทธศาสนาในยุคนั้นได้เสื่อมโทรมลงไปเป็นอันมาก ทีนี้ก็มีพระเถระไปจากประเทศไทยนี้แหละไปเผยแพร่เพื่อประดิษฐานพระพุทธศาสนาขึ้นใหม่ แต่ว่ายังไม่แพร่หลายไปถึงแขวงสีทันดรหรือลาวภาคใต้ คงมีแต่เพียงภาคกลางของลาวเท่านั้น ต่อมาในสมัยพระเจ้าโพธิกราชซึ่งเข้าใจว่าจะตรงกับสมัยกรุงศรีอยุธยานี้เอง ได้มีท่านพระครูองค์หนึ่งชื่อว่าโคนสะเม็กหรือที่ชาวบ้านเรียกท่านว่าพระครูขี้หอม ได้พาประชาชนไปตั้งบ้านเมืองใหม่ ครั้งแรกตั้งที่เมืองเชียงแตง ซึ่งทุกวันนี้เรียกสตรึงแตงอยู่ในเขตประเทศเขมร ต่อจากนั้นก็มาตั้งใหม่ที่เมืองสีทันดร พร้อมนี้ก็นำเอาพระพุทธศาสนามาด้วยมาสร้างเป็นวัดเป็นวาขึ้นจนกระทั่งกลายมาเป็นเมืองนครจัมปาศักดิ์ อันนี้แสดงให้เห็นว่าพระพุทธศาสนานั้นเบื้องแรกก็เข้าไปจากประเทศไทยนี้แหละ โดยเข้าไปครั้งแรกที่เมืองเวียงจันทน์และก็แพร่เข้าไปยังเมืองสีทันดรและนครจัมปาศักดิ์ พระพุทธศาสนาไหลเข้ามาสู่เมืองลาวมาสองสายอย่างนี้

ส่วนคณะสงฆ์ธรรมยุตนั้นครั้งแรกไม่มีในประเทศลาว ต่อมาเจ้านครจัมปาศักดิ์ได้ทราบว่าประเทศไทยได้มีการพัฒนาและทำนุบำรุงเจริญรุ่งเรืองดี พระสงฆ์สามเณรก็ประพฤติปฏิบัติตนถูกต้องตามพระธรรมวินัยและมีคณะสงฆ์ธรรมยุตด้วย จึงได้ส่งพระภิกษุมาองค์หนึ่งชื่อว่าท่านกล่ำมาอยู่ที่วัดบวรนิเวศวิหารนี่เอง มาฝึกหัดปฏิบัติในระเบียบแบบแผนของคณะสงฆ์ธรรมยุตแล้วก็ส่งกลับไปเผยแพร่ยังประเทศลาวโดยไปสร้างวัดที่เมืองอุบลก่อน โดยให้ชื่อว่าวัดสุปัฏ และมีคณะสงฆ์ธรรมยุตอีกคณะหนึ่งซึ่งมีท่านเจ้าคุณพระอุบาลีเป็นหัวหน้าไปประดิษฐานพระพุทธศาสนาที่นครจัมปาศักดิ์ แล้วท่านกล่ำซึ่งเป็นชาวสีพันดรที่กษัตริย์นครจัมปาศักดิ์ส่งมานั้น เข้าไปตั้งพระพุทธศาสนาที่เมืองสีพันดรทุกวันนี้เรียกว่าวัดภูเขาแก้วอยู่ที่เมืองสีพันดร อาตมาอยู่ในคณะสงฆ์ธรรมยุตที่วัดนี้ซึ่งมีเชื้อสายเหล่ากอสืบทอดไปจากวัดบวรนิเวศวิหารนี่เอง พระพุทธศาสนาได้มีความเจริญรุ่งเรืองเป็นลำดับมา ดังนั้นคณะสงฆ์ธรรมยุตลาวจึงมีความเคร่งครัดในข้อวัตรปฏิบัติและในพระธรรมวินัยเช่นเดียวกับคณะสงฆ์ธรรมยุตไทยนี่แหละ ส่วนประชาชนลาวนั้นอาตมาคิดว่าเหมือนกับประชาชนไทย คือมีความเคารพ

นับถือพระพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ ประชาชนลาวส่วนใหญ่มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนามาก ในปีหนึ่ง ๆ มีประชาชนบวชเป็นพระบวชเป็นสามเณรไม่ใช่น้อย และการบวชของคนหนุ่มลาวนั้นมักบวชกันหลาย ๆ พรรษา คือบวชกันคนละสองสามพรรษาเป็นอย่างน้อย หากอาจารย์ในวัดให้สึกจึงสึกได้ หากท่านอาจารย์ยังไม่ให้สึกก็สึกไม่ได้ต้องบวชอยู่ต่อไปก่อน สำหรับประชาชนนั้นนับถือเชื่อฟังพระสงฆ์มาก บางครั้งหากมีเรื่องทะเลาะวิวาทหรือเกิดเป็นคดีกันขึ้นมาแทนที่จะไปหาเจ้าหน้าที่ของบ้านเมืองหรือมีเรื่องเป็นคดีถึงโรงศาล เขาก็จะพากันมาหาพระเพื่อให้พระช่วยตัดสินให้ พระตัดสินว่าอย่างไรก็ยอมตามที่พระตัดสิน เขาไม่ขัดขืนคำตัดสินแนะนำของพระเป็นอันขาด เรียกว่าประชาชนลาวมีชีวิตจิตใจอยู่กับพระ เคารพพระ เชื่อฟังพระ ในเมืองลาวเป็นอย่างนี้ นอกจากนั้นประชาชนลาวก็นับถือหลายศาสนาเหมือนกัน เช่นนับถือคริสตศาสนาก็มี นับถือศาสนาอิสลามก็มี นับถือศาสนาอื่น ๆ อีกก็มี แต่นับถือพระพุทธศาสนาเป็นส่วนมาก เพราะประชาชนลาวก็มีอิสรภาพและเสรีภาพในการนับถือศาสนาเช่นเดียวกับประชาชนคนไทย

ส่วนการปกครองของประเทศลาวนั้นก็เหมือนกับการปกครองของประเทศไทย คือปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยมีองค์พระมหากษัตริย์ คือสมเด็จพระเจ้ามหาชีวิตเป็นประมุข ประเทศลาวมีสถาบันกษัตริย์มานานกว่า ๖๐๐ ปี แต่พระมหากษัตริย์ลาวกับพระมหากษัตริย์ไทยนั้นมีพระจริยาวัตรไม่เหมือนกัน กล่าวคือองค์สมเด็จพระเจ้ามหาชีวิตไม่ค่อยเสด็จไปเยี่ยมเยียนประชาชน ไม่ค่อยเสด็จไปพบปะประชาชนเมื่อเขาประสบความทุกข์ ส่วนใหญ่ประทับอยู่แต่ในพระราชวัง พระมหากษัตริย์ลาวกับประชาชนไม่มีความสัมพันธ์อันใกล้ชิดเหมือนองค์พระมหากษัตริย์ของไทย อาตมาเป็นคนลาวยังไม่เคยพบพระพักตร์พระมหากษัตริย์ลาวเลย แต่เมื่อมาอยู่เมืองไทยเพียงสิบกว่าปี ก็ได้พบพระพักตร์พระมหากษัตริย์ไทยหลายครั้ง นอกจากนั้นอาตมาใคร่จะกล่าวว่าพระมหากษัตริย์ไทยองค์พระประมุขของชาติทรงมีลักษณะสามประการ คือ ลักษณะชาติ ลักษณะมหาชน และลักษณะต่อสู้ ที่ว่ามีลักษณะชาตินั้นก็คือ พระองค์ทรงเสด็จไปเยี่ยมเยียนราษฎรเสมอ ทุกครั้งที่ประชาชนประสบภัยพิบัติเช่นอุทกภัยก็ดีอัคคีภัยก็ดี อันเป็นความทุกข์ของมหาชน พระองค์ก็เสด็จไป

เยี่ยมเยียนให้กำลังใจ ให้ทุนทรัพย์ส่วนพระองค์เพื่อบรรเทาทุกข์ ยิ่งกว่านั้นเมื่อพระองค์เสด็จไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศก็ทรงแนะนำการประกอบสัมมาอาชีพแก่ราษฎร ทรงแนะนำหน่วยราชการให้พัฒนาแหล่งน้ำและอื่น ๆ เพื่อให้ความสะดวกสบายแก่ประชาชน การกระทำทุกอย่างเพื่อประชาชนเช่นนี้เรียกว่าทำเพื่อชาติหรือมีลักษณะชาติ ส่วนลักษณะมหาชนนั้น ก็คือพระมหากษัตริย์ไทยไม่ถือพระองค์ ทรงวางพระองค์อย่างง่าย ๆ ประชาชนทุกคนสามารถเฝ้าพระองค์ได้เสมอเมื่อมีโอกาสและทูลด้วยภาษาธรรมดา ข้อนี้เป็นเหตุให้ประชาชนเกิดความประทับใจและเกิดความสัมพันธ์อันใกล้ชิดเพราะทำให้ประชาชนเห็นว่าพระเจ้าอยู่หัวของเขามิใช่อยู่ห่างไกลจากเขา ทรงใกล้ชิดกับพวกเขาอยู่เสมอ พระองค์เสด็จไปทุกภาคของประเทศไทย ทั้งที่ทุรกันดารหรือไม่ทุรกันดาร แม้แต่ชาวเขาพระองค์ก็เสด็จไปเยี่ยมเยียน ญาติโยมท่านผู้ฟังทั้งหลายเป็นคนไทยย่อมทราบพระราชจริยาวัตรของพระมหากษัตริย์ไทยได้ดีกว่าอาตมา ที่อาตมาพูดมานี้ก็ต้องการชี้ให้เห็นลักษณะมหาชนขององค์พระประมุขของชาติไทยของท่าน สำหรับลักษณะต่อสู้นั้นหมายถึงการไม่ยอมแพ้ การ

ไม่แสดงอาการท้อถอยหรือไม่เกรงกลัวต่อภยันตราย ตลอดเวลาที่อาตมาได้ข่าวเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ไทยนั้นล้วนแต่มีลักษณะต่อสู้ทั้งนั้น การเสด็จไปทรงเยี่ยมหน่วยทหารในแดนอันตรายก็ถือว่าเป็นลักษณะต่อสู้ การที่พระองค์จะเสด็จไปที่ใดแล้วมีข่าวร้ายกับพระองค์ แต่พระองค์ก็ยังเสด็จไปนั้นก็แสดงว่าต้องมีลักษณะต่อสู้คือไม่กลัวอันตราย ถ้าพระองค์ไม่มีลักษณะต่อสู้พระองค์ก็คงไม่กล้าเสด็จไปในที่นั้น แต่นี่พระองค์เสด็จไปอย่างไม่กลัวอันตราย ยิ่งกว่านั้นเพลงพระราชนิพนธ์ "เราสู้" เป็นการแสดงน้ำพระทัยของพระมหากษัตริย์ไทยอย่างชัดแจ้งว่าพระองค์มีลักษณะต่อสู้ เพราะฉะนั้นลักษณะทั้งสามที่ว่ามานี้ มีอยู่บริบูรณ์ในองค์พระมหากษัตริย์ไทย อาตมาว่าคนไทยทุกคนควรภูมิใจอย่างยิ่งที่มีองค์พระประมุข ซึ่งสมบูรณ์ด้วยลักษณะทั้งสาม อาตมาอยากจะกล่าวว่า ขอให้ท่านผู้ฟังทั้งหลายลองพิจารณาดูเถอะว่า ถ้าองค์พระประมุขของชาติใดก็ตามมีลักษณะทั้งสามนี้แล้วจะเกิดความรักความสนิทสนมและความใกล้ชิดกันเป็นอย่างดี เรียกว่าแยกกันไม่ออก ใครจะแยกประชาชนออกจากองค์พระประมุขก็ไม่ได้ หรือใครจะแยกองค์พระประมุขออกไปจากประชาชน

ก็ไม่ได้เช่นกัน เพราะฉะนั้น ฝ่ายคอมมิวนิสต์นั้นเมื่อเขาจะยึดประเทศใดเขาต้องสื่อข่าวเรื่องนี้ก่อน คือต้องดูลักษณะทั้งสามขององค์พระประมุขหรือผู้นำของชาตินั้นก่อน หากชาติใดองค์พระประมุขหรือผู้นำไม่มีลักษณะทั้งสามนี้ เขาถือว่าง่ายมาก ไม่ต้องใช้เล่ห์เหลี่ยมหรือกลอุบายอะไรมากมายนัก เขาสามารถแยกประชาชนออกไปได้ง่ายโดยกล่าวโทษ หรือตำหนิติเตียนบ่อย ๆ เข้าสักวันหนึ่งก็มีคนเห็นดีด้วย แล้วคนพวกนั้นก็แยกตัวเองออกไปเป็นศัตรูในภายหลัง แต่ถ้าประเทศใดองค์พระประมุขหรือผู้นำมีลักษณะทั้งสามนี้สมบูรณ์แล้ว พวกมันก็ทำได้ยาก ต้องใช้ความพยายามมาก ต้องใช้เล่ห์เหลี่ยมกลอุบายมาก ต้องใช้เวลามากจึงจะสามารถค่อย ๆ แยกประชาชนออกไปได้บ้าง อาตมาคิดว่าตามประวัติศาสตร์ของชาติไทยนั้น ปรากฏว่าองค์พระประมุขมีลักษณะทั้งสามนี้ตลอดมามากบ้างน้อยบ้างตามกาลสมัย มิฉะนั้นเมืองไทยจะไม่ได้เป็นเอกราชและมีอธิปไตยเป็นของตนเองเช่นนี้มาตลอด หันมาพูดถึงคนลาวและสมเด็จพระเจ้ามหาชีวิตอีกครั้ง ความจริงแล้วคนลาวก็มีความจงรักภักดีต่อสมเด็จพระเจ้ามหาชีวิตเหมือนกัน แต่ไม่ได้ใกล้ชิดกันและไม่มีความสัมพันธ์อันแนบแน่นเหมือนคนไทยกับพระมหากษัตริย์ไทย ส่วนวิธีการ

แยกประชาชนออกจากสมเด็จพระเจ้ามหาชีวิตของลาวนั้นเขาทำกันอย่างไร อาตมาจะเอาไว้พูดในตอนหลัง สรุปแล้วเมืองลาวก็เหมือนเมืองไทยคือมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีสมเด็จพระเจ้ามหาชีวิตของลาวเป็นองค์พระประมุข

ต่อมาจักรวรรดินิยมฝรั่งเศสได้เข้ายึดครองประเทศลาว ในครั้งนั้นฝรั่งเศสมิได้ริดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนลาวนอกจากเรียกเก็บภาษีปีละสองครั้งเท่านั้น คือภาษีตอนต้นปีเรียกว่าภาษีหัวกาล ภาษีปลายปีเรียกว่าภาษีหางกาล ที่ประชาชนลาวไม่พอใจฝรั่งเศสอยู่บ้างก็ตรงที่ฝรั่งเศสไม่ช่วยพัฒนาประเทศลาว มีแต่เก็บภาษีอย่างเดียวเท่านั้น เพราะฉะนั้นเมืองลาวแม้จะถูกประเทศฝรั่งเศสปกครองเป็นเวลานมนานก็คงเหมือนอย่างเดิม คือไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงในทางดีขึ้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษแล้ว จะเห็นว่าเมื่อยึดครองประเทศใดก็ช่วยพัฒนาประเทศนั้นทั้งด้านการศึกษาและด้านอื่น ๆ ตามสมควร แต่ในเรื่องศาสนาหรือความเชื่อถือแล้วฝรั่งเศสไม่เคยยุ่งเกี่ยวหรือไม่เคยแตะต้องเลย คงปล่อยให้ประชาชนนับถือศาสนา

และสิ่งต่าง ๆ ที่ตนนับถือได้อย่างเสรี เพราะฝรั่งเศสถือว่าเป็นเรื่องของศาสนาและเป็นเรื่องของประชาชน ฝรั่งเศสให้ความเป็นธรรมพอสมควร คือไม่เข้าไปเกี่ยวข้องในกิจกรรมใด ๆ ทั้งสิ้นในเรื่องของศาสนา เพราะฉะนั้นประชาชนส่วนใหญ่จึงไม่ค่อยรู้สึกเกลียดชังฝรั่งเศสนัก เรียกว่าตลอดเวลาที่ฝรั่งเศสปกครองเมืองลาวอยู่นั้น ไม่เคยมีประชาชนลาวหนีออกจากประเทศลาวเลย เพราะฝรั่งเศสมิได้ริดรอนสิทธิเสรีภาพที่ประชาชนควรมี ฝรั่งเศสปล่อยให้ประชาชนอยู่กันอย่างอิสระ ซึ่งไม่เหมือนกับพวกขบวนการประเทศลาวอย่างทุกวันนี้ เข้ามาปกครองเมืองลาวด้วยระบอบคอมมิวนิสต์เพียงปีเศษเท่านั้น ประชาชนส่วนใหญ่ต้องหนีออกนอกประเทศลาวเกือบ ๗๐ เปอร์เซ็นต์ ครั้นต่อมาในปี ค.ศ. ๑๙๔๕ (พ.ศ. ๒๔๘๘) ได้เกิดมีขบวนการลาวกู้ชาติขึ้นซึ่งเรียกตัวเองว่า "ลาวอิสระ" ซึ่งเป็นการรวมตัวของคนลาวในเมืองไทยนี่แหละ ขบวนการลาวอิสระมีความมุ่งหมายต้องการกู้ชาติจากการยึดครองของจักรวรรดินิยมฝรั่งเศส เมื่อประชาชนลาวรู้ความมุ่งหมายของขบวนการลาวกู้ชาติเช่นนั้นแล้ว ก็ให้ความร่วมมือพากันต่อสู้กับฝรั่งเศสจนกระทั่งได้เอกราชมา เนื่องจากการต่อสู้ในครั้งนั้น

ได้ผลมาก เพราะคนลาวส่วนใหญ่ร่วมมือกันต่อสู้จริง ๆ เพราะเห็นว่าฝรั่งเศสได้ยึดครองประเทศลาวมาเป็นเวลานานแล้ว เมื่อการต่อสู้กับฝรั่งเศสได้รับชัยชนะแล้ว ขบวนการลาวอิสระก็ไม่ยอมสลายตัวหรือไม่ยอมเลิกขบวนการ แต่กลับเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น "ขบวนการประเทศลาว" และ "แนวลาวรักชาติ" ตามลำดับ ท้ายสุดในปี ค.ศ. ๑๙๕๔ (พ.ศ. ๒๔๙๗) จึงได้ตั้ง "ขบวนการแนวลาวรักชาติ" ขึ้น

อาตมาคิดว่า "ขบวนการแนวลาวรักชาติ" เริ่มหันทิศคือเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเมืองใหม่ ทางโน้นเขาเรียกหันทิศ ครั้งแรกก็มีความมุ่งหมายเพื่อกอบกู้เอกราชจากจักรวรรดินิยมฝรั่งเศส แต่ต่อมามันไม่เป็นอย่างนั้น พวกเขาเริ่มหันทิศและดำเนินนโยบายทางการเมืองใหม่ตลอดมา ญาติโยมท่านผู้ฟังทั้งหลายคิดดูซิว่าปัจจุบันนี้ ค.ศ. ๑๙๗๖ (พ.ศ. ๒๕๑๙) ก็ล่วงมาเป็นเวลา ๒๐ กว่าปีแล้ว ตลอดเวลาที่พวกเขาหันทิศมานี้ประชาชนคนลาวไม่รู้เรื่องเลยว่า ขบวนการแนวลาวรักชาติจะหันทิศมาแบบนี้ ไม่เคยมีใครรู้เรื่องหรือเข้าใจพวกมันเลย และคำว่า "สังคมนิยม" หรือ "คอมมิวนิสต์" คนลาวก็ไม่เคยรู้เรื่องหรือไม่เคยรู้จักเลย คน

ลาวรู้เรื่องจากพวกขบวนการแนวลาวรักชาติแต่ทางดี ๆ ทั้งนั้นที่พวกเขาโฆษณาให้ฟัง พวกมันโฆษณาแต่ว่าจะเปลี่ยนแปลงสังคมลาวให้ดีขึ้นกว่าสังคมปัจจุบัน ทรัพยากรของประเทศลาวมีมากมาย แต่ถูกคนต่างชาติต่างภาษาเข้ามาหลอกลวงยื้อแย่งและกอบโกยเอาไปกินไปใช้ คนลาวทั้งชาติไม่ได้ประโยชน์จากทรัพยากรของตนเลย พวกขบวนการอ้างว่าเขาจะพยายามใช้ทรัพยากรภายในประเทศให้เป็นประโยชน์ต่อคนลาวให้มากที่สุด ขบวนการจะพยายามล้มล้างระบบชนชั้นให้หมดไปจากเมืองลาว เพราะปัจจุบันนี้ ประชาชนลาวต้องเดือดร้อนเพราะชนชั้นมากมายนัก เช่นพวกนายทุนก็ขูดรีดเอารัดเอาเปรียบกรรมกรผู้ใช้แรงงาน นายทุนมุ่งเอาแต่ผลประโยชน์ของตนเท่านั้น จ่ายค่าตอบแทนคือค่าแรงงานให้กรรมกรแต่น้อย เอารัดเอาเปรียบทุกทางกรรมกรไม่มีทางต่อสู้ ไม่มีโอกาสเรียกร้องความเป็นธรรมในสังคม ครั้นเรียกร้องกับทางราชการก็ไม่เป็นผล เพราะนายทุนเป็นพรรคพวกของขุนศึกและพวกศักดินาทั้งหลาย คนสามพวกคือนายทุนขุนศึกและศักดินานั้น เป็นพวกที่กดขี่และข่มเหงพวกกรรมกรพวกคนยากคนจน พวกมันมีชีวิตอยู่อย่างสุขสบายก็เพราะอาศัยหยาดเหงื่อแรงงานของพวกกรรมกร และคนยากคนจนอย่าง

พวกเรานี้ พวกขบวนการจะพูดอย่างนี้จะโฆษณาอย่างนี้ไปเรื่อย ๆ ตามหมู่กรรมกรและคนยากคนจนทั้งหลาย และกรรมกรคนยากคนจนก็ชอบฟังและฟังด้วยความพอใจ เพราะเห็นว่า พวกขบวนการจะช่วยให้พวกเขาได้รับความสุขความสบาย พวกเขาโฆษณาว่าสังคมของลาวปัจจุบันนี้เต็มไปด้วยการแบ่งชั้นวรรณะ อันเป็นเหตุให้เกิดความเหลื่อมล้ำต่ำสูงและก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่าง ๆ ขึ้นในสังคมอย่างมากมาย บางคนก็มั่งมีจนเหลือล้น แต่คนยากคนจนหรือกรรมกรอย่างเรา ๆ นี้จะกินไปแต่ละมื้อก็เกือบไม่มีแล้ว พวกเราต้องใช้แรงงานอย่างหนักกว่าจะได้เงินหรืออาหารมากินมาใช้ ซึ่งไม่เหมือนกับคนเศรษฐีทั้งหลาย ขบวนการมีวิธีล้มล้างระบบดังกล่าวได้โดยจะสร้างสังคมใหม่ไม่ให้มีคนจนไม่ให้มีคนรวยให้ทุกคนมีฐานะเท่าเทียมกันในสังคม ให้ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกันหมด เราจะสร้างสังคมของเราให้เป็นสังคมแห่งความเสมอภาค เป็นสังคมที่ปราศจากชนชั้น คนยากคนจนและกรรมกรเหล่านั้นก็เห็นด้วยและเข้าเป็นพรรคเป็นพวก วิธีการอย่างนี้คอมมิวนิสต์เรียกว่า การแสวงหาแนวร่วมคือหาคนมาเป็นพวกนั่นเอง สำหรับผู้ที่มาเป็นพวกแล้วก็พยายามหลอกล่อให้เป็นพรรคเป็นพวกไว้ สำหรับผู้ที่ยังไม่เข้าใจ

อุดมการก็พยายามชักชวน และเกลี้ยกล่อมให้เห็นดีเห็นชอบด้วยจนกระทั่งคนเหล่านั้นเข้ามาเป็นแนวร่วมอีก วิธีการอย่างนี้เขาเรียกว่า "การแสวงหาแนวร่วม การสงวนจุดต่าง" ซึ่งหมายความว่าให้สมาชิกพยายามแสวงหาพรรคพวกมาเป็นแนวร่วมให้มากขึ้น สำหรับกลุ่มหรือคณะต่าง ๆ ซึ่งมีอุดมการต่างกับตนก็ให้พยายามเอาใจและชักจูงให้เข้ามาเป็นพรรคพวกของตนให้ได้ในที่สุด ประการที่สำคัญ ก็คือพวกขบวนการจะสอดส่องและเข้าหาบุคคลสามประเภทนี้ก่อน คือบุคคลประเภทที่หนึ่งได้แก่บุคคลที่มีมันสมองดีเลิศ มีการศึกษาดีสอบได้ที่หนึ่ง ถ้าเป็นนักเรียนนักศึกษาก็ต้องเป็นหัวหน้าหรือเป็นที่ยกย่องในหมู่นักเรียนนักศึกษาด้วยกันว่า เป็นคนมีมันสมองดี เรียนเก่ง สอบได้ที่หนึ่งตลอดมา แต่บุคคลประเภทนี้ต้องมีความคิดเห็นรุนแรงเหมือนน้ำมันที่มีคุณภาพดีเช่นน้ำมันซุปเปอร์และมีคุณสมบัติไวไฟอีกด้วย เพราะบุคคลประเภทนี้เมื่อถูกชักนำหรือชี้แนะอย่างไรแล้ว มักทำตามชนิดยอมตาย และไม่ยอมถอนความคิดเห็นที่พวกเขาปลูกฝังให้บุคคลประเภทที่สองได้แก่บุคคลที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม คือความเป็นธรรมในสังคม หรือความเป็นธรรมในวงงานของรัฐเช่นได้รับการกดขี่ข่มเหงจากนายทุนหรือผู้มีอิทธิพล หรือได้

รับการกดขี่ข่มเหงรังแกจากข้าราชการของรัฐ บุคคลประเภทนี้มักฝังใจเรื่องไม่เป็นธรรมที่ตนได้รับอยู่ตลอดเวลา เมื่อมีใครมาชักชวนเพื่อต่อสู้เรียกร้องให้ได้มาซึ่งความเป็นธรรมแล้ว บุคคลประเภทนี้จะเข้าร่วมด้วยอย่างไม่คิดชีวิต นึกอยู่ตลอดเวลาว่าเราต่อสู้เพื่อความเป็นธรรม เราทำทุกอย่างเพื่อให้สังคมดีขึ้น เราทำทุกอย่างเพื่อให้สังคมได้รับความเป็นธรรม เมื่อทำได้เช่นนั้นเราจะเป็นผู้หนึ่งที่สังคมยกย่องในฐานะผู้ต่อสู้เพื่อสังคม ได้รับยกย่องในฐานะที่สามารถเปลี่ยนแปลงสังคมเก่าให้เป็นสังคมใหม่ที่ดีขึ้น ส่วนบุคคลประเภทที่สามได้แก่บุคคลยากจนหรือกรรมกร พวกขบวนการจะพยายามชี้แนะให้เห็นว่าพวกเขาถูกกดขี่ขูดรีด ถูกโกงแรงงานอย่างไม่เป็นธรรม พวกขบวนการจะพยายามจุดชนวนแห่งความไม่พอใจในสังคมแห่งชนชั้นให้เกิดขึ้นให้ได้ โดยชี้ให้เห็นจุดบกพร่อง หรือให้เห็นความเหลื่อมล้ำของสังคมอยู่ตลอดเวลา การที่ขบวนการหรือพวกคอมมิวนิสต์พยายามหาบุคคลสามประเภทนี้มาเป็นพรรคพวก ก็เพราะความมุ่งหมายสองประการ คือประการแรกต้องการหาคนที่มีมันสมองดีมาอบรมเพื่อสร้างให้เป็นบุคคลชั้นนำหรือสร้างแกนนำ ส่วนบุคคลอีกสองประเภทซึ่งเป็นประการสุดท้าย ก็คือต้องการ

เอาคนพวกนั้นมาเป็นแนวร่วมหรือเป็นฐานกำลัง เอาไว้เป็นแนวปะทะกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เอาไว้เป็นหน่วยกำลังเพื่อบุกเบิกไปสู่การปฏิวัติ เพราะคนสองประเภทหลังนี้ไม่ค่อยมีความสำนึกอะไรมากนัก เมื่อเขาได้รับคำสั่งมาให้ปฏิบัติอย่างไรก็ทำตามทุกอย่าง

พวกขบวนการหรือพวกคอมมิวนิสต์ จะพยายามแสวงหาบุคคลเพื่อสร้างเป็นแกนนำและสร้างเป็นแนวร่วมอย่างนี้ตลอดไป เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าเพียงไม่กี่ปีเท่านั้นในเมืองลาวมีแกนนำและมีแนวร่วมทุกแห่งทุกวงการ ในวงการกรรมกรก็มี ในหมู่ชาวนาชาวไร่ก็มี ในหมู่นักเรียนนักศึกษาก็มี ในหมู่ข้าราชการพลเรือนก็มี ในหมู่ทหารก็มี ในหมู่นักการเมืองก็มี ในบรรดาสื่อสารมวลชนก็มี มิแม้กระทั่งในหมู่พระเจ้าพระสงฆ์ก็มีทั้งนั้น พวกมันจะติดต่อดำเนินงานอยู่ตลอดเวลา หลักการส่วนใหญ่ของพวกมันนั้นจะทำทุกอย่างเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามความมุ่งหมายของพวกมัน มันไม่คำนึงว่าจะผิดกฎหมายจะผิดศีลธรรมหรือไม่จะโหดร้ายทารุณสักเท่าใดพวกมันไม่คำนึงทั้งนั้น มันทำทุกอย่างเพื่อให้สำเร็จผลเป็นใช้ได้ ต่อมาก็เกิดกองโจรขึ้น

ตามหมู่บ้านชายแดน ตามหมู่บ้านที่ห่างไกลความเจริญ ต่อมาก็เกิดเขตปลดปล่อยขึ้น บางหมู่บ้านขยายเขตปลดปล่อยเป็นตาแสง (ตำบล) เป็นเมือง (อำเภอ) เป็นแขวง (จังหวัด) ขยายไปเรื่อย ๆ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามของรัฐบาลก็ไม่สามารถปราบปรามได้ เพราะไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนตามสมควร เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลไม่สามารถให้ความคุ้มครองประชาชนให้ปลอดภัยได้ มีการปะทะต่อสู้เจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่ทั่วไป การปะทะขยายออกไปเรื่อยจากหมู่บ้านเป็นตำบล เป็นอำเภอ เป็นจังหวัด และเป็นภาคของประเทศ พร้อมกันนั้นแกนนำและแนวร่วมต่างๆทั่วเมืองลาวก็คอยหนุนช่วยด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่นส่งเสบียง เป็นสายให้และกล่าวโจมตีรัฐบาลเพื่อบิดเบือนข่าวสารต่าง ๆ ให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจผิดคิดว่าพวกก่อการร้าย หรือพวกโจรนั้นเก่งมันทำถูก มันทำเพื่อความเป็นธรรม เจ้าหน้าที่ของรัฐเสียอีกทำไม่ถูกที่ปราบปรามประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถปราบปรามได้เพราะไม่ได้รับการสนับสนุนและไม่ได้รับการบำรุงขวัญและการให้กำลังใจที่ดี มีแต่เสียกำลังใจและเสียขวัญอยู่ตลอดเวลา พวกแนวร่วมในเมืองก็ปลุกระดมประชาชนเกือบทุกแห่งเพื่อชี้แนะให้ประชาชน

เห็นว่า พวกกองโจรหรือพวกก่อการร้ายเขาทำทุกอย่างเพื่อประชาชน ประชาชนส่วนใหญ่เริ่มเสียขวัญและเสียกำลังใจ หันเข้าไปเป็นพวกของมันมากขึ้น พวกมันพยายามข่มขู่และบางโอกาสก็ช่วยเหลือประชาชนด้วยเพื่อเอาอกเอาใจ คือว่าพวกมันพยายามดึงเอาประชาชน เข้าไปเป็นพรรคเป็นพวกให้มากขึ้น พยายามดึงเอาประชาชนให้เข้าไปมีส่วนในการต่อสู้เจ้าหน้าที่ของรัฐ อย่างนี้แหละ ที่เขาเรียกว่า "สงครามประชาชน"

อาตมาได้พูดมาข้างต้นแล้วว่าพวกมันทำทุกอย่างเพื่อให้สำเร็จโดยไม่คำนึงถึงอะไรทั้งนั้น คือไม่คำนึงว่าจะผิดกฎหมายหรือไม่ จะผิดศีลผิดธรรมหรือไม่ พวกมันเอาแต่ได้ทางเดียวเท่านั้น ดังนั้นเท่าที่สังเกตติดตามดูก็จะพบว่าพวกกองโจรหรือพวกก่อการร้าย ก็พยายามสร้างเขตปลดปล่อย พยายามปะทะต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ พยายามข่มขู่ราษฎรให้เข้ามาเป็นพรรคเป็นพวก ส่วนแกนนำและแนวร่วมในเมืองต่าง ๆ ก็พยายามปลุกระดมประชาชนเพื่อให้เสียขวัญเสียกำลังใจที่จะคิดต่อสู้กับกองโจร พยายามพูดให้ราษฎรเห็นว่าพวกกองโจรมีความสามารถในการรบดีกว่า และเหนือกว่าเจ้าหน้าที่

ฝ่ายปราบปรามของรัฐ พยายามแจกใบปลิวเพื่อโฆษณาความดีของพวกมัน พิมพ์หนังสือเล่มเล็ก ๆ แจกแก่ประชาชนทั่วไป ในหนังสือนั้นมีแต่ด่ารัฐบาล ด่านายทุนขุนศึกและศักดินา กล่าวตำหนิว่าสังคมเดี๋ยวนี้เป็นสังคมเก่า เป็นสังคมโบราณ ในสังคมเต็มไปด้วยการกดขี่ขูดรีดของชนชั้นนายทุน ขุนศึก และศักดินา คนบางคนหรือคนบางกลุ่มบางคณะ ไม่ต้องประกอบอาชีพทำมาหากิน แต่อาศัยแรงงานของชนชั้นกรรมาชีพ ต่อมาเมื่อเห็นว่ามีคนนิยมรับแจกไปอ่านเขาก็เริ่มขายถูก ๆ เขามีทุนนะโยมนะ เขาถึงทำอย่างนั้นได้ หนังสือพิมพ์ก็ช่วยกันโจมตีรัฐบาลและยกย่องพวกกองโจร แม้กระทั่งหนังสือประเภทการ์ตูน เขาก็พยายามเขียนเพื่อให้เด็ก ๆ ลาวได้อ่าน เพื่อให้เห็นว่าจำต้องเปลี่ยนแปลงสังคมลาวให้ดีขึ้น ต่อมาหนังสือประเภทนี้ก็มีเต็มตลาดหนังสือเมืองลาวหมด หนังสือประเภทอื่นเกือบหาอ่านไม่ได้ เพราะมันขายถูก บางครั้งมันแจกฟรีอีกด้วย อาตมาอยากจะกล่าวไว้ในที่นี้ด้วยว่า ประชาชนลาวส่วนใหญ่ยากจนและขาดการศึกษา โดยเฉพาะไม่ค่อยรู้เรื่องบ้านเมืองมากนัก รู้แต่เพียงว่าขณะนี้คนลาวกำลังรบกับคนลาวด้วยกันเพื่อเปลี่ยนแปลงให้ลาวดีขึ้น ยิ่งรบกันนานเท่าไรก็ยิ่งทำให้ประชาชนเกิดความเบื่อหน่ายและรู้สึก

ระอาใจ นึกอยู่แต่ว่าเมื่อไรจะเลิกรบกันเองเสียที ข้อนี้ตรงกับหลักยุทธศาสตร์ของฝ่ายคอมมิวนิสต์ที่ว่า การต่อสู้ต้องให้ยืดเยื้อยาวนานแล้ว เราจะประสบชัยชนะในที่สุด เพราะประชาชนเกิดความเบื่อหน่ายและระอาใจนั่นเอง ประชาชนเบื่อหน่ายในข้อที่ว่าไม่มีความสุขเลย จะทำมาหากินอะไรก็ไม่สะดวก จะไปไหนบ้างก็ไม่สบายใจและไม่ปลอดภัยทั้งนั้น ข้อนี้แหละที่ทำให้ประชาชนอยากให้เลิกรบกันเองเสียทีจะได้สงบสุขบ้าง

ทีนี้หันมาพูดถึงแนวร่วมฝ่ายพระเจ้าพระสงฆ์บ้าง อาตมาเพิ่งมารู้ตอนหลังนี่ว่ามีพระเจ้าพระสงฆ์บางองค์ บางกลุ่มตกไปเป็นแนวร่วมของฝ่ายขบวนการแนวลาวรักชาติ ด้วยเพราะหลงคารม หรือเชื่อในหลักการของคอมมิวนิสต์ หรืออะไรก็ไม่ทราบ เพราะปรากฏว่าบางองค์ปฏิบัติมาแล้วเป็นเวลา ๑๐ ปีกว่า ๑๕ ปีกว่า การปฏิบัติของพระเจ้าพระสงฆ์ที่เป็นแนวร่วมนั้นมีหลายอย่างด้วยกันซึ่งอาตมาจะได้กล่าวเป็นข้อ ๆ ดังนี้ ข้อแรกก็กล่าวโจมตีพระเถระผู้ใหญ่รวมทั้งสมเด็จพระสังฆราชด้วย กล่าวว่าพระเถระผู้ใหญ่ไม่ทันต่อเหตุการณ์ของโลกของสังคมเป็นพระโง่ ๆ ทั้งนั้น มี

แต่กินนิ่แต่นอนไม่ทำประโยชน์อะไรให้เกิดกับสังคมกับชาติบ้านเมือง มีแต่อาศัยกินแรงงานของชาวบ้านเท่านั้น ทำประโยชน์อะไรก็ไม่เป็น บวชกันจนได้เป็นโน่นเป็นนี่ก็ล้วนแต่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสังคมทั้งนั้น มีแต่สิ้นเปลือง มีแต่ความพุ่มเพื่อยและความสบาย ทั้งหมดไม่มีความหมายต่อประชาชนเลย มีของกินก็ล้วนแต่ดี ๆ ทั้งนั้น มีของใช้ก็ดี ๆ ของกินของใช้เหล่านั้นเอามาจากไหน ก็ได้มาจากประชาชนทั้งนั้น อาตมาได้ข้อสังเกตอย่างหนึ่งก็คือพระประเภทที่ยอมไปเป็นแนวร่วมนั้นมักเป็นพระหัวดื้อหัวรั้นเป็นพระไม่มีการศึกษา เป็นพระที่ปฏิบัติตนไม่ค่อยเป็นพระเท่าไรนัก แต่ฝ่ายคอมมิวนิสต์เขาจะยกย่องว่านั่นแหละเป็นพระที่ดี เป็นพระของประชาชน เป็นพระที่ทำงานเพื่อพัฒนาสังคม ข้อสองก็ทำใบปลิวหรือประเภทบัตรสนเท่ห์แจกจ่ายไปตามวัดตามพระเล็กเณรน้อย กล่าวหาว่าพระเถระผู้ใหญ่องค์นั้นองค์นี้ประพฤติไม่ดี ประพฤติผิดพระธรรมวินัยจนไม่เป็นพระแล้วยังจะกราบไหว้กันอยู่อีกหรือ เมื่อพระเล็กเณรน้อยทั้งหลายได้รับรู้เรื่องเหล่านี้แล้ว ก็พูดวิจารณ์ไปต่าง ๆ จนกลายเป็นข่าวแพร่ไปทั่ว เป็นเหตุให้ประชาชนส่วนใหญ่เสื่อมศรัทธาและมองพระเถระผู้ใหญ่ในแง่ไม่ดีจนเกิดความปั่นป่วนและ

ไม่ไว้วางใจในความบริสุทธิ์ของกันและกันอยู่ทั่วไป ข้อสาม เมื่อมีการชุมนุมเรียกร้องหรือเดินขบวนเพื่อเรียกร้องต่าง ๆ ของแนวร่วมอื่น ๆ พระประเภทนี้ก็จะไปร่วมกับเขาด้วยทุกครั้งและทุกแห่งจนประชาชนเบื่อหน่ายพระและหมดศรัทธาไปเรื่อย ๆ ประชาชนเห็นว่าพระไม่ทำหน้าที่ของพระ แต่กลับไปทำตามที่ชาวบ้านเขาทำกัน ซึ่งไม่ถูกต้องแต่ก็ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรกับพระประเภทนั้น เพราะไม่รู้ว่าทำไมท่านจึงพากันประพฤติตนเช่นนั้น ข้อสี่ก็คือพยายามพูดและเทศน์ว่าพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นศาสดาแห่งพระพุทธศาสนานั้นเป็นนักสังคมนิยม หลักของพระพุทธศาสนาส่วนใหญ่ก็ตรงกับหลักการของมาร์กซ์และเลนิน ศาสนาพระศรีอาริย์ที่สั่งสอนกันมานั้นก็คือลัทธิคอมมิวนิสต์นั่นเอง ขบวนการแนวลาวรักชาติกำลังจะนำศาสนาพระศรีอาริย์มาให้แก่คนลาวแล้ว ต่อไปนี้พวกเราจะอยู่กันอย่างพี่อย่างน้อง พวกเราจะอยู่กันอย่างสุขสบาย ตามที่ศาสนาพระศรีอาริย์สอนไว้ทุกอย่าง ข้อห้าก็คือคอยสอดแนมฝ่ายขวา คอยสอบถามนายทัพนายกองว่าจะยกกำลังไปปราบปรามกองโจรเมื่อไรและที่ใดแล้วก็ส่งข่าวนี้ไปให้พวกกองโจรหรือแนวร่วมอื่น ๆ เพราะฉะนั้นจะเห็นว่าบางครั้งกองทหารของรัฐบาลถูกกองโจรดักโจมตี

ห่างวัดไปไม่กี่ร้อยเมตร เพราะพวกกองโจรรู้ข่าวการเคลื่อนย้ายกำลังทหารไปจากพระแนวร่วมพวกนี้แหละ เท่าที่อาตมากล่าวมานี้ญาติโยมท่านผู้ฟังทั้งหลายคงเห็นแล้วว่ามันเอาพระไปด่าพระด้วยกัน มันจึงได้ผลมาก ในวงการของพระด้วยกันก็เกิดการปั่นป่วนคือระแวงกันว่าองค์นั้นเป็นพระไม่บริสุทธิ์องค์นี้เป็นพระไม่บริสุทธิ์ เพราะมีข่าวลือกันอยู่เรื่อย ๆ ยิ่งกว่านั้นประชาชนลาวส่วนใหญ่ซึ่งนับถือพระพุทธศาสนาอย่างแนบแน่นอยู่แล้วเมื่อมาฟังพระพูดอย่างนี้ก็เกิดความรวนเรในความเชื่อถือ ความคิดเรื่องพระสับสน เกิดความไม่แน่ใจในพระ คือไม่รู้จะเชื่ออย่างไรดี แล้วพระก็ทำตนให้เสื่อมศรัทธาอยู่เรื่อย ๆ เมื่อทำอย่างนี้นาน ๆ เข้าประชาชนก็เห็นว่าพระไม่มีความจำเป็น และไม่มีความสำคัญอะไรนัก ที่เคยสั่งสอนมานั้นก็ไม่น่าเชื่อถือทั้งนั้น เพราะท่านเองยังทำได้ถึงเพียงนี้ เรียกว่าเกิดการสับสนปั่นป่วนไปหมด ประชาชนไม่มีที่ยึดเหนี่ยวทางใจ ประชาชนหาที่พึ่งไม่ได้ เพราะเมื่อก่อนเคยพึ่งพระ เคยอาศัยพระเป็นผู้นำ แต่เดี๋ยวนี้พระมาทำตนอย่างนี้ก็เลยหมดศรัทธาไม่รู้ว่าจะพึ่งใคร นี่คือวิธีการ "แยกประชาชนออกจากพระ" ซึ่งเป็นวิธีทำลายหลักเกาะยึดของประชาชน เมื่อประชาชน

หาหลักเกาะยึดไม่ได้ก็จำต้องแสวงหาหลักเกาะยึดใหม่ ซึ่งเป็นจังหวะที่พวกขบวนการจะหยิบยื่นหลักการของคอมมิวนิสต์ให้

เท่าที่อาตมาได้พูดมานี้ ญาติโยมท่านผู้ฟังทั้งหลายก็คงพอมองเห็นภาพของเมืองลาวบ้างแล้วว่า เป็นอย่างไร เมืองลาวที่เคยสงบสุขมาแต่อดีตกาลนั้น บัดนี้มันไม่เป็นอย่างนั้นแล้ว มันมีแต่เรื่องวุ่นวายยุ่งยากไปทั้งนั้น รัฐบาลก็ขาดเสถียรภาพ ความมั่นคงทางการเมืองก็ไม่มี พวกกองโจรหรือพวกก่อการร้ายก็ต่อสู้กับรัฐบาลไม่ลดละ จนสามารถขยายอาณาเขตปลดปล่อยออกไปเรื่อยๆ วงการพระเจ้าพระสงฆ์ก็วุ่นวายหวาดระแวงกัน มีความคิดเห็นแตกแยกกันพระเจ้าพระสงฆ์บางองค์บางกลุ่ม ก็เห็นดีด้วยกับพวกโจรก่อการร้าย ประชาชนเกิดความสับสน ขาดความยึดมั่น ขาดที่พึ่งขาดที่เกาะยึดทั้งนั้น ประชาชนจึงเกิดเสียขวัญและกำลังใจ คือเห็นอะไรไม่แน่นอน และดูเหมือนว่ารัฐบาลจะสู้พวกกองโจรไม่ได้ นี่แหละเมืองลาวมันมีอาการอย่างนี้มาก่อนซึ่งเกิดจากการแทรกซึมบ่อนทำลายของฝ่ายคอมมิวนิสต์มาตลอด

ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๙๗๔ (พ.ศ. ๒๕๑๗) คือเมื่อ ๓ ปีให้หลังจากนี้ ประเทศลาวได้มีการเซ็นสัญญาและอนุสัญญา

ขึ้นเพื่อสงบศึก คือเลิกทำสงครามกันและให้จัดตั้งรัฐบาล ผสมขึ้น ทั้งพระสงฆ์องค์เจ้าและประชาชนต่างพากันดีอกดีใจ เพราะจะได้เห็นบ้านเมืองสงบเสียที คนลาวกับคนลาวทำสงครามฆ่ากันเองมาแล้วเกือบ ๓๐ ปี จนน่าเบื่อหน่ายและน่าเศร้าสลดใจเป็นที่สุด ที่อาตมาจำต้องนำเรื่องสัญญาและอนุสัญญาขึ้นมาพูดก็เพราะมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องศาสนาและความเชื่อถือของประชาชนอยู่ กล่าวคือใน สัญญานั้นมีข้อบัญญัติเกี่ยวกับศาสนาดังที่ปรากฏอยู่ในโครงการทางการเมือง ๑๘ ข้อ ในข้อที่ ๔ ว่าด้วยการเชื่อถือในศาสนา ในโครงการทางการเมืองนั้นบัญญัติไว้ชัดเจนว่าประชาชนลาวมีสิทธินับถือ และปฏิบัติศาสนาได้ตามความเชื่อมั่นของใครของมัน คือว่าไม่ริดรอนสิทธิและเสรีภาพในการเชื่อถือ ดังนั้นการเซ็นสัญญาสงบศึกในลาวนั้นจึงเปรียบเสมือนน้ำทิพย์อันโปรยมาบนศีรษะของประชาชนลาวทั้งประเทศ เพราะลาวได้เกิดสงครามฆ่ากันเองมาแล้วกว่า ๓๐ ปี ในครั้งนี้ทั้งพระเจ้าพระสงฆ์และญาติโยมพุทธศาสนิกชนทั้งหลายต่างยินดีและชื่นชมว่าคนลาวจะได้เลิกรบกันเอง คนลาวจะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเสียที คนลาวทั้งฝ่ายซ้ายและฝ่ายขวาจะได้ร่วมกันสร้างชาติลาวให้เจริญเสียที คน

ลาวจะได้อยู่กันอย่างสุขสบายเสียที สรุปแล้วทั้งพระเจ้าพระสงฆ์และประชาชนต่างก็ตั้งความหวังเอาไว้เสียสวยหรูทีเดียว

ครั้นตั้งเป็นรัฐบาลผสมแล้ว คือผสมระหว่างรัฐบาลของเจ้าสุวรรณภูมาฝ่ายขวา และคนของเจ้าสุภานุวงศ์ฝ่ายซ้าย พระเจ้าพระสงฆ์และประชาชนลาวก็คิดว่าคงไปกันดี แต่ความจริงมันไม่เป็นอย่างนั้น คือว่าฝ่ายซ้ายฝ่ายเจ้าสุภานุวงศ์ยังคงดำเนินนโยบายเพื่อเป็นรัฐบาลแต่เพียงฝ่ายเดียวโดยฝ่ายเจ้าสุวรรณภูมารู้ไม่ทัน เพราะตลอดเวลารัฐบาลฝ่ายซ้ายที่เข้ามาผสม เขาจะมาทำงานกันแต่เช้า และเอาอกเอาใจข้าราชการประจำอย่างดี ไม่ว่ากล่าวอะไรทั้งสิ้น ไม่แสดงอำนาจ ไม่วางท่าทาง ไม่ทำตัวใหญ่โต เขาวางตัวกันสุภาพแสดงเป็นมิตรอย่างดีกับข้าราชการทุกคน โดยเฉพาะข้าราชการชั้นผู้น้อย เขาทำอย่างนี้เขาก็ได้คะแนนนิยมจากข้าราชการทั่วไปเป็นอันมาก ข้าราชการส่วนมากเริ่มนิยมฝ่ายซ้ายว่าเขาดี พร้อมกันนั้นเขาพยายามสนับสนุนให้มีการกินการโกงที่เรียกว่าคอรัปชั่นนั่นแหละ พวกฝ่ายซ้ายไม่ว่าแต่อย่าลืมว่าพวกฝ่ายซ้ายนั้น เขามีแนวร่วมอยู่ทั่วไป เช่น

นักเรียนนิสิตนักศึกษา กรรมกรชาวนาชาวไร่ กลุ่มข้าราชการชั้นผู้น้อย และอาตมาได้ทราบมาว่า เขามีเงินสนับสนุนแนวร่วมของเขาเพื่อปฏิบัติการต่าง ๆ แขวงละ ๑๖ ล้านกีบ ต่อมาฝ่ายซ้ายก็วางแผนให้นักเรียนนักศึกษากรรมกรเป็นต้น เดินขบวนขับไล่นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ว่าราชการและข้าราชการผู้ใหญ่อื่น ๆ ที่พวกฝ่ายซ้ายไม่ต้องการและเห็นว่ามีความคิดต้านการปฏิวัติของพวกเขา โดยนำเอาหลักฐานรายละเอียดต่าง ๆ ในการคอรัปชั่นไปให้แนวร่วม เสร็จแล้วแนวร่วมต่าง ๆ ก็เดินขบวนเรียกร้องให้รัฐบาลฝ่ายขวาปลดข้าราชการนั้น ๆ ออกจากตำแหน่ง เพราะพวกเขามีหลักฐานพร้อมมาอ้างได้หมดว่าทุจริตเป็นเงินเท่าไรและที่ไหน มีหลักฐานอะไรบ้าง บางทีผู้ที่ร่วมกันให้ข้าราชการทุจริตนั้นก็เป็นคนของฝ่ายซ้ายนั่นแหละ เขาร่วมมือกันอย่างนี้ เมื่อข้าราชการฝ่ายขวาผู้นั้นถูกปลดออกไป เพราะมีผู้เดินขบวนเรียกร้องขับไล่แล้ว พวกฝ่ายซ้ายก็เสนอตั้งคนของเขาเข้ามาแทนที่ เขาทำโดยวิธีนี้ ซึ่งไม่นานนักข้าราชการฝ่ายขวาก็เริ่มหมดไป ๆ เพราะฉะนั้น การที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์เข้ายึดครองประเทศลาวนั้นมิใช่เอาแพ้เอาชนะกันด้วยกำลังทหารหรือกำลังอาวุธอะไรทั้งนั้น แต่เขาเข้ามาในรูปของรัฐบาลผสมแล้วก็ค่อย ๆ หา

ทางกันเอาคนของฝ่ายขวาให้ออกไปจากวงการทีละคนสองคน โดยวิธีที่กล่าวมาแล้ว

ครั้นถึงปี ค.ศ. ๑๙๗๕ (พ.ศ. ๒๕๑๘) คือปีที่แล้วนี่เอง หลังจากที่ขบวนการแนวลาวรักชาติได้เข้าปกครองเมืองลาวเต็มที่แล้ว ก็กลับเอาวิธีการใหม่มาใช้กับพระเจ้าพระสงฆ์ วิธีการอันนี้นะธรรมดาแล้วพระเจ้าพระสงฆ์ในประเทศลาวก็เหมือนพระเจ้าพระสงฆ์ในประเทศไทย คือพยายามอยู่ให้ไกลนอกเหนือวิถีทางการเมืองของบรรดาญาติโยม ไม่เข้าไปยุ่งและข้องเกี่ยวด้วย อยู่กันอย่างสบาย คืออยู่อย่างพระนั่นแหละ และเราก็นึกกันว่าถึงแม้ขบวนการแนวลาวรักชาติหรือคณะไหนก็ตามเข้ามาปกครองบ้านเมือง พวกเขาก็เป็นคนลาว พระเจ้าพระสงฆ์และประชาชนทั้งหลายก็เป็นคนลาว คือเป็นคนลาวด้วยกันทั้งนั้น พวกเขาเหล่านั้นคงไม่กล้าคิดลบล้างหรือทำลายขนบธรรมเนียมประเพณีหรือระเบียบแบบแผนที่มีมาแต่บุรมบุราณแน่ เพราะว่าบรรดานายทหารหรือคณะผู้นำของขบวนการประเทศลาวส่วนมากก็ออกไปจากวัด บวชเรียนไปจากวัด พวกเราก็นึกว่าอย่างนั้น แต่ที่ไหนได้ พอเข้ามาแล้วก็เป็นอันตรงข้ามหมด

ทีนี้ก็มาถึงปัญหาอันเป็นประเด็นที่อาตมารู้เห็นมาด้วยหูด้วยตาตลอดทั้งได้สัมผัส ทางตาก็ได้สัมผัส ตัวเองก็ได้ทำร่วมกับฝ่ายซ้ายมาเป็นเวลากว่า ๗ เดือน คือขบวนการประเทศลาวได้เข้ามาสู่ลาวภาคใต้ที่จังหวัดสีทันดร เมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๗๕ (พ.ศ. ๒๕๑๘) ครั้งนั้นอาตมามีตำแหน่งเป็นเลขาธิการคณะสงฆ์ธรรมยุตแห่งเมืองลาวและเป็นเจ้าคณะตาแสงหรือเจ้าคณะตำบลอีกด้วย เมื่อพวกนั้นเข้ามาแล้วก็นิมนต์อาตมาด้วยผู้หนึ่งไปเป็นตัวแทนในบรรดาพระสงฆ์ในแขวงภาคใต้ของลาวก็ได้ออกไปต้อนรับกับเขาด้วย อาตมาสังเกตดูว่าพระเจ้าพระสงฆ์พระเถระผู้ใหญ่หรือประชาชนที่มาร่วมต้อนรับในวันนั้นต่างดีใจไปตาม ๆ กัน เพราะว่าประเทศลาวรบกันเองมาเป็นเวลากว่า ๓๐ ปี แล้วจะได้สงบเสียที เพราะอะไรอาตมาถึงว่าอย่างนั้น ก็เพราะคำขวัญที่บรรดาพวกคณะขบวนการประเทศลาว หรือที่เรียกว่า "อ้ายน้องแนวลาวรักชาติ" นำมาพูดให้เราฟังนั้นมันสวยหรูทั้งนั้น คำขวัญที่ว่านั้นก็คือ "ประเทศลาว สันติภาพ เอกราช เป็นกลาง ประชาธิปไตย เอกภาพ วัฒนาถาวร" เขามาในรูปนี้ แล้วเราก็นำมาแปลดูก็ได้ความดี ๆ ทั้งนั้น เช่น สันติภาพหมายถึงความสงบ ประเทศลาวต้องมีความสงบ

แน่ ๆ ไม่ต้องสงสัย เอกราชประเทศลาวต้องมีเอกราชแน่ ๆ ต้องมีเอกราชทั้งทางทหาร ทางเศรษฐกิจ และทางการเมือง เป็นกลางก็หมายความว่าไม่เข้าทั้งซ้ายและขวา หรือไม่เข้าข้างใดข้างหนึ่ง ประชาธิปไตยก็หมายความว่าประชาชนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในการขีดเขียน มีสิทธิเสรีภาพในการไปไหนมาไหน มีสิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนา เอกภาพก็หมายความว่าประเทศลาวจะต้องมีความเป็นปึกแผ่น ไม่แตกแยก ไม่มีฝ่ายซ้ายไม่มีฝ่ายขวา มีฝ่ายเดียวคือคนลาวเท่านั้น วัฒนาถาวร ก็หมายถึงว่าประเทศลาวจะต้องเจริญก้าวหน้ากว่านี้ จะต้องมีความมั่นคงในทางการทหาร ทางการเมือง และทางเศรษฐกิจ ประเทศลาวจะต้องเป็นประเทศหนึ่งที่มีศักดิ์ศรีเหมือนประเทศอื่น ๆ ครั้นแปลและทำความเข้าใจดูแล้วก็ได้ความคืออย่างนี้ พวกเราก็พากันดีใจ พวกอาตมาพากันไปต้อนรับตั้งแต่ ๓ โมงเช้า ข้าวเพลก็ไม่ได้ฉัน ไปยืนตากแดด ถึงจะยืนตากแดดและไม่ได้ฉันข้าวเพลอย่างไร พวกอาตมาก็ยอม อดอย่างไรก็ยอมอด แดดอย่างไรก็ยอมแดด พระที่ไปด้วยกันวันนั้น ก็มีอาตมาซึ่งเป็นตัวแทนของคณะสงฆ์ธรรมยุตลาว เพราะว่าอาจารย์ใหญ่เจ้าคณะธรรมยุตท่านป่วยไปไม่ได้ และก็มีบรรดาเจ้าคณะจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งล้วนแต่เฒ่า

ชราทั้งนั้น พระเถระทั้งหลายท่านก็ไม่ยอมบ่นไม่ยอมว่าอะไรทั้งนั้น ทุกองค์ยอมอดเพลยอมตากแดดด้วยความยินดีเพราะอยากเห็นสันติภาพ ดีใจว่าประเทศชาติบ้านเมืองของเราจะมีสันติภาพแล้ว จะมีเอกราชแล้ว จะมีประชาธิปไตยแล้ว พอเสร็จพิธีต้อนรับแล้วก็เข้ามารวมกัน ในระหว่างพิธีนั้นก็มีสวดชยันโตให้หมดทุกคน รวมทั้งกองทหารที่เข้ามาด้วย หลังจากนั้นพวกเขาก็เข้ามาดูพระคือพวกอาตมา ต่อมาเขาก็มาหาอาตมาที่วัดและบอกว่าบรรดาพระสงฆ์ที่ยังหนุ่มยังน้อยก็เห็นมีแต่ท่านอาจารย์นี่แหละพอจะเป็นผู้นำผู้หนึ่ง เขายอว่าอย่างนั้น อาตมาก็ดีใจคือดีใจว่าเราจะได้ร่วมกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมของชาติบ้านเมืองเรา ทีนี้เขาก็เอาหนังสือมาให้อาตมาดูซึ่งเรียกว่า "มติขวนขวายคณะสงฆ์ลาว" ซึ่งพวกเขาเขียนขึ้นเองเป็นคำเขียนของพวกศูนย์กลางแนวลาวรักชาติ ในหนังสือนั้นบอกว่า พระสงฆ์ก็เป็นผู้หนึ่งที่มีบทบาทอยู่ในประเทศชาติ สังเกตได้จากในครั้งก่อนเมื่อประเทศมีความยุ่งยากขึ้นมาพระสงฆ์ก็มีบทบาท เขาอ้างว่าในครั้งพระเจ้าโพธิกราชและพระเจ้าโพธิสารพิพาทกัน ก็ได้อาศัยพระสงฆ์ช่วยระงับ ในหนังสือนั้นยังบอกอีกว่า พระสงฆ์ก็สมควรมีบทบาทในบ้านเมือง อาตมาได้หนังสือเล่มนั้นมาก็อ่านและ

ไตร่ตรองดูสองสามวันก็สงสัยว่าจะให้พระสงฆ์มีบทบาทแบบไหน ก็เลยต้องไปถามหัวหน้าเขาและเขาอธิบายว่าพระสงฆ์ต้องมีส่วนเกี่ยวข้องด้วยทุกอย่าง พระสงฆ์ต้องเป็นผู้หนึ่งที่ประกอบส่วนเข้าในการรักษาบ้านเมือง ประกอบส่วนเข้าในการพัฒนาประเทศชาติบ้านเมือง เพราะเขาบอกว่าพระสงฆ์ก็คือพวกคนหนุ่มคนน้อยที่มีกำลังกายและกำลังความคิดอย่างสูง เขาว่าอย่างนั้น อยู่ต่อมาเขาก็แบ่งให้อาตมาออกไปโฆษณาตามหมู่บ้านต่าง ๆ ออกไปอบรมประชาชน โดยนำเอาโครงการการเมือง ๑๘ ข้อไปโฆษณา ในโครงการการเมือง ๑๘ ข้อนั้น มีอยู่ ๑๒ ข้อว่าด้วยระเบียบภายในประเทศ อีก ๖ ข้อเป็นนโยบายต่างประเทศ แต่ละข้อล้วนแต่สวย ๆ ทั้งนั้น เป็นต้นว่าประชาชนลาวมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินทุกคน ประชาชนลาวมีสิทธิในการศึกษาเล่าเรียน ประชาชนทั้งประเทศลาวมี ๓ ชนชาติ ๖๘ ชนเผ่า ต้องเสมอภาคกันหมด ข้อที่ว่าเมืองลาวมี ๓ ชนชาตินั้น ก็คือลาวสูงซึ่งได้แก่พวกแม้ว ลาวต่ำได้แก่พวกที่อาศัยอยู่ตามริมแม่น้ำโขง ลาวเทิง คำว่าเทิงหมายความว่าบน ดังนั้นลาวเทิงหมายถึงพวกเผ่าเดิมซึ่งประชาชนลาวทั่วไปเรียกว่าข้า คนเหล่านั้นมีสิทธิเสมอภาค

กันหมด และนอกจากนั้นก็มีเกี่ยวกับหลักการเชื่อถือในศาสนา ก็รู้สึกว่าประชาชนลาวได้สิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกันหมด อาตมาก็ยินดีเผยแพร่ให้เต็มความสามารถทุกอย่าง ถึงแม้ว่าไปร่วมขบวนกับพวกเขาจะอดอาหารอย่างไรก็ยอมเพราะดีใจจะได้เห็นบ้านเมืองถูกต้องถ่องกันเสียที เจ้านายจะได้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเสียที หลังจากนั้นพวกเขาก็เอาพระสงฆ์ไปสัมนา เหตุที่เขาต้องเอาพระสงฆ์ไปสัมนาก่อนก็เพราะว่าพระสงฆ์เป็นที่เคารพนับถือของประชาชนมาก เขาก็เลยเอาพระสงฆ์นั่นแหละ เป็นบันไดก้าวเข้าไปเพื่อชักจูงประชาชนเอาพระสงฆ์นั่นแหละเป็นผู้เผยแพร่หลักการของพวกเขา โดยเฉพาะตัวอาตมาซึ่งมีบทบาทในสังคมของพวกเขามาก ในการสัมนาครั้งแรก อาตมาได้ดูเอกสารของเขาว่ามีอะไรบ้าง ในครั้งแรกนั้นสัมนาเพียง ๕ เอกสารเท่านั้น คือเอกสารที่หนึ่งว่าด้วยความมั่งมีของประเทศลาว คือประเทศลาวมีความมั่งมีมีทรัพย์ในดินมีสินในน้ำมาก เอกสารที่สองว่าด้วยความยากจนของประชาชนลาว เอกสารที่สามว่าด้วยจักรวรรดินิยมฝรั่งเศสเข้ามาปกครองประเทศลาว เอกสารที่สี่ว่าด้วยจักรวรรดินิยมอเมริกาเข้ามารุกรานประเทศลาว เอกสารที่ห้าว่าด้วยจักรวรรดินิยมไทยอาศัยสงครามอินโดจีนค้าขาย อาตมา

พิจารณาดูเอกสารทั้งหมดในการสัมนาครั้งนี้แล้ว เห็นว่าเขาต้องการปลุกระดมจิตใจมากกว่า นอกจากนั้นแล้วก็มีเรื่องเกี่ยวกับศาสนา คือเขาห้ามทันทีไม่ให้พระสงฆ์เทศนาอบรมสั่งสอนประชาชนเรื่องนรกสวรรค์ เรื่องบาปบุญ เรื่องเวรกรรม แล้วเขาก็ชี้ให้พวกอาตมาเห็นว่า วัตถุนิยมมีคุณค่าเหนือจิตใจ วัตถุนิยมเป็นผู้ชี้ขาดด้านจิตใจ มีอิทธิพลเหนือจิตใจ อันนี้ก็หมายความว่าจิตนิยมอยู่ภายใต้อิทธิพลของวัตถุนิยม วัตถุนิยมสำคัญยิ่งกว่าจิตนิยม อาตมาซึ่งพิจารณาดูด้วยความรู้ที่ได้เคยศึกษาเล่าเรียนมาแล้วก็เริ่มหวาดระแวงว่าพวกนี้จะเล่นไม่ซื่อเสียแล้ว นึกแคลงใจอยู่คนเดียวอย่างนี้ แต่ถึงอย่างไรก็ต้องศึกษา ต้องพยายามเกาะห้อย (ติดตามอย่างใกล้ชิด) เพื่อศึกษาให้รู้เรื่องให้จงได้ เป็นอย่างไรก็จะเป็น แต่ขอให้พระพุทธศาสนายังสถิตสถาพรให้นานที่สุดเท่าที่จะนานได้เพื่อว่าข้างหน้าพระศรีอริยเมตไตรยมาอุบัติ หรือท่านผู้มีบุญมาเกิดอาจจะมาช่วยแก้ไขให้เราได้บ้าง ยิ่งกว่านั้นพวกเขายังสั่งให้พวกอาตมาเทศนาว่าศาสนาพระศรีอาริย์ ก็คือคอมมิวนิสต์นั้นแหละ เพราะมีลักษณะทำให้คนเสมอภาคกันเป็นพี่เป็นน้องกัน แม้พวกอาตมาจะไม่เห็นด้วยก็ต้องทำตามที่เขาสั่ง เมื่อเขาห้ามเช่นนั้นแล้ว ทีนี้เมื่อพวกเขาจะเอาพวกอาตมาเยียก

ไปโฆษณาตามหมู่บ้านต่าง ๆ จะต้องมีเจ้าหน้าที่ซึ่งพวกเขาเรียกว่าพนักงาน พวกพนักงานนี้ถืออาวุธติดตามหลังเลยอย่างน้อยก็มีจำนวนหกคน แต่เขาบอกว่าเขาไม่ได้ควบคุมพวกอาตมาหรอก ที่เขาต้องให้ทหารถืออาวุธติดตามไปด้วยนี้ก็เพราะต้องการให้ความปลอดภัยหรือรักษาท่านอาจารย์ เขากลัวพวกปฏิการ พวกปฏิการก็คือพวกต่อต้านการปฏิวัติของพวกเขาได้แก่พวกฝ่ายขวา เขาบอกว่ามันจะฆ่าอาจารย์เน้ออาตมาฟังดูแล้วก็เข้าใจและนึกอยู่ในใจว่า เขาจะพูดอย่างไรก็พูดไป พร้อมกันนั้นพวกเขาจะอัดเทปคำพูดไว้หมดทุกระยะทุกตอนและนำมาวิจัยวิจารณ์ว่าองค์ไหนพูดถึงถอง (ถึงถอง – ถึงแก่น, ถึงจุด) ก่อน ปรากฏว่าอาตมาพูดถึงถองก่อนองค์อื่นทุกครั้ง เพราะการพูดให้ถึงถองนั้นไม่ยาก เนื่องจากการอบรมประชาชนที่ว่านั้นก็คือการที่พวกเขาให้เราไปฝึกหัดด่าอเมริกาว่าเป็นจักรวรรดินิยมเข้ามารุกรานลาวอย่างไร หัดด่าประเทศไทยว่า ได้อาศัยสงครามอินโดจีนค้าขายอย่างไร ขอโทษนะญาติโยมนะ เมื่ออาตมาอยู่เมืองลาวก่อนมาเมืองไทยนี่ ด่าเมืองไทยด่าญาติโยมคนไทยจนไม่รู้ว่าจะด่าอย่างไรอีก ด่าถึงขนาดว่าประเทศไทยก็เป็นจักรวรรดินิยมประเทศหนึ่งในเอเชีย ด่าว่าจักรวรรดินิยมประเทศไทยกับจักรวรรดิ

นิยมอเมริการ่วมกันรุกรานประเทศลาว ด่าไปหมดทุกอย่าง พยายามหาวิธีด่าให้ดีที่สุด จนกระทั่งว่าด่าจักรวรรดินิยมอเมริกาหรือจักรวรรดินิยมประเทศไทยแล้ว ไม่บาปอย่างนั้นแหละ ปรากฏว่าอาตมาด่าได้เก่งกว่าเพื่อน ด่าได้ถึงถองก่อนเพื่อน

อยู่ต่อมาเขาก็ให้อาตมาเข้าสัมนาอีกเป็นครั้งที่สอง สัมนาครั้งนี้เป็นเวลา ๗ - ๘ วัน อาตมาก็ถึงถองอีก เพราะไปดูเอกสารการสัมนาแล้วก็ไม่เห็นมีอะไร มีแต่ให้ด่าทั้งนั้น อาตมาคิดว่าเรื่องด่านี้ใครก็ด่าได้ดังนั้นจึงเป็นเรื่องไม่ยาก อาตมาก็จำใจต้องไปเข้าสัมนากับเขา ในการสัมนานั้นก็มีเจ้าพนักงานซึ่งมาจากพรรคของเขาก็มีมาจากท้องถิ่นก็มี แล้วเขาก็ให้อาตมาขึ้นไปพูดก่อน อาตมาก็คงพูดได้ถึงถองตามเคย คือสามารถด่าได้เก่งตามเคยนะแหละ แต่ว่าก็ว่าเถอะนะอาตมาก็ด่าไปตามลูกเล่นอย่างนั้นแหละ ไม่ได้ด่าด้วยใจจริงอะไรหรอก เพราะนึกถึงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าของเราอยู่เสมอที่ว่า "อนูปวาโท อนูปฆาโต ปาฏิโมกฺเข จ สํวโร มตฺตญฺญุตา จ ภตฺตสฺมึ ปนฺตญฺจ สยนาสนํ" พระพุทธเจ้าของเราสอนนักสอนหนาไม่ให้เข้าไปว่าร้ายเขา ไม่ให้เข้าไปฆ่าเขา ให้สำรวมในพระปาติโมกข์ ให้อยู่ในที่นอน

อันสงบเสงี่ยม และให้มีใจอันบริสุทธิ์สะอาดผ่องใส พระพุทธเจ้าของเราสอนไว้อย่างนี้ อาตมาคิดดูว่ามันให้เราไปด่าเขาอย่างนี้ มันคงมีแผนทำลายเราเสียละมัง เพราะอะไรจึงคิดอย่างนั้น ก็เพราะอาตมานึกถึงพระพุทธภาษิตอีกบทหนึ่งที่ว่า ต้นกล้วยต้นไหนออกปลีแล้วมันต้องตาย ไม้ไผ่ลำไหนออกขุยออกดอกแล้วก็ต้องตาย อาตมาคิดดูว่าที่พวกมันให้ทำอย่างนี้มันจะให้เราตาย เพราะประชาชนลาวส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา นับถือพระเจ้าพระสงฆ์เป็นชีวิตจิตใจ มีความศรัทธาเลื่อมใสในพระเจ้าพระสงฆ์มาก ทีนี้พวกเราคือพระสงฆ์ไปเที่ยวด่าคนโน้นด่าคนนี้ ด่าอเมริกาบ้าง ด่าไทยบ้าง ด่าพวกปฏิกิริยาบ้าง เรื่องที่ด่านั้นจริงบ้างไม่จริงบ้าง พวกญาติโยมประชาชนลาวก็จะหมดศรัทธาในพวกเราไปเอง หมดความเชื่อถือในพระเจ้าพระสงฆ์ ดังนั้นอาตมาจึงคิดอยู่เสมอว่ามันจะฆ่าเราทางอ้อมเสียแล้ว แต่ว่าก็ทำอะไรไม่ได้ ต้องอยู่ไปกับเขาอีก ต้องเป็นพนักงานของเขาต่อไปอีก

เมื่ออาตมาทำงานให้พวกเขาได้ขนาดนี้ จนเชื่อว่าอาตมาเป็นพวกเขาแน่ สุดท้ายเขาก็เลื่อนตำแหน่งให้อาตมา

เป็นผู้แทนราษฎร เขาตั้งให้อาตมาเป็นผู้แทนราษฎรโดยไม่ต้องไปสมัคร เพราะเขาเห็นว่าอาตมามีคุณสมบัติ คุณสมบัติของเขามีอยู่ ๔ ข้อ คือข้อหนึ่งต้องไม่มีลัทธิเอกชน คืออาตมาไม่ใช่เป็นพระสะสม เพราะฉะนั้นจึงไม่มีอะไรมาก นอกจากที่นอนและผ้าเพียงสองสามผืนเท่านั้น เขาก็เลยยกย่องว่าอาตมาไม่มีลัทธิเอกชนคือไม่เห็นแก่ตัว ข้อที่สองไม่มีลัทธิชนชาติคับแคบ คือไม่มีลักษณะชนชาติท้องถิ่น เพราะฉะนั้นถ้าใครไปถือลาวใต้ลาวเหนือลาวกลางเขาก็ไม่เอา เพราะยังถือเขาถือเราอยู่ อันนี้อาตมาก็ไม่มี ถึงมีก็ไม่พูด เพราะเรารู้เรื่องของเขาหมดแล้ว และเอกสารต่าง ๆ เราก็ได้อ่านได้ศึกษาหมดแล้ว ข้อที่สามไม่ให้ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยแบบตะวันตก คือฝรั่งตะวันตกน่ะเขาใช้จ่ายกันฟุ่มเฟือย เขากินอยู่ไม่สบายเหมือนอย่างพวกเรา ข้อนี้หมายความว่า คนเอเชียเราโดยเฉพาะคนลาวกินสบายมาก หากมีข้าวเหนียวสักปั้น มีปลาแดกสักหนังหนึ่ง (ปลาร้าสักชิ้นหนึ่ง) ก็กินสบายไปเลย ข้อที่สี่เป็นคนไม่อวดองค์ทะนงตน ข้อนี้หมายความว่าถ้าเขาแต่งตั้งให้เป็นอะไรแล้วมักโอ้อวดองค์ทะนงตัวอย่างนี้เขาถือว่ายังใช้ไม่ได้ ต้องเป็นคนไม่ถือตัวไม่อวดตัว ทีนี้เมื่อคุณสมบัติของอาตมาครบครันอย่างนี้แล้วเขาก็เสนอชื่ออาตมาให้เป็นผู้แทน

ราษฎรลาวภาคใต้เพื่อให้ประชาชนเลือกเอา มีคนอื่นไปสมัครเป็นผู้แทนด้วยกันเป็นสิบ ๆ แต่เขาไม่เอา เพราะว่าคนจะสมัครเป็นผู้แทนราษฎรได้ ต้องมีคุณสมบัติสี่ข้อเหมือนกันจึงจะมีสิทธิ คนจะไปทิ้งบัตรก็ต้องมีคุณสมบัติอย่างนี้ด้วย สำหรับผู้ที่จบปริญญาตรีหรือได้รีชังหรือได้อะไรมาเขาก็ไม่เอา ส่วนคนที่ไม่มีสิทธิก็มีอยู่สี่ประเภทเหมือนกันคือ ประเภทที่หนึ่งคือคนที่ต้านการปฏิวัติของเขา หมายความว่าคนที่มีความคิดต่อต้านเป็นฝ่ายปฏิปักษ์ต่อการปฏิวัตินั่นแล้ว พวกฝ่ายขวาเขาก็ไม่เอา ประเภทที่สองนักโทษ คือจะเป็นนักโทษประเภทไหนก็ช่างไม่มีสิทธิทั้งสมัครเลือกตั้งและทิ้งบัตร ประเภทที่สามพวกผีบ้าคือพวกวิกลจริตต่าง ๆ เขาก็ไม่เอา ประเภทที่สี่เด็กที่มีอายุต่ำกว่า ๑๗ ปีลงมาก็ไม่เอา สำหรับอาตมามีคุณสมบัติครบถ้วนและมีสิทธิอีกด้วย แต่ผู้แทนราษฎรระดับตาแสงคือตำบลก็ดี ระดับเมืองคืออำเภอก็ดี ระดับแขวงคือจังหวัดก็ดี เป็นอันว่าเขาตั้งเองทั้งนั้นแหละ

ทีนี้เมื่อเข้าไปสมัครนั้นเขาทำอย่างไร เขาว่าการเลือกตั้งผู้แทนนั้น มีอยู่สามประเภท คือประเภทที่หนึ่งเลือกตั้ง ประเภทที่สองจัดตั้ง และประเภทที่สามเสนอตั้ง

ในกรณีของอาตมาเขาเรียกว่าเสนอตั้ง คือว่าผู้เกี่ยวข้องไม่ต้องไปสมัครเอง เขาเสนอเอาเอง อาตมาก็คิดว่าจะไปใช้สิทธิตามธรรมดาในฐานะว่าเขาให้สิทธิแก่เราแล้ว อาตมาคิดว่าเมื่อมาอยู่เมืองไทยก็ไม่เคยได้สิทธิอันนี้ แม้เมื่อกลับมาอยู่เมืองลาวแล้ว ก็ยังไม่เคยได้รับสิทธิอันนี้เหมือนกันบัดนี้เราได้สิทธิแล้วก็จะไปทิ้งบัตรกับเขาบ้าง แต่พอไปถึงก็เห็นชื่อของอาตมาติดอยู่ที่ป้ายแล้ว คราวนี้ญาติโยมไปทิ้งบัตรน่ะเขาทำกันอย่างไร เขาก็ไปเอาบัตรซึ่งเจ้าหน้าที่เขียนเอาไว้เรียบร้อยแล้ว สำหรับผู้แทนราษฎรนั้นมีอยู่ ๓ ระดับ คือระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด สำหรับผู้แทนราษฎรตำบลนั้นเขาเอา ๕ คน เอาชื่อคนของเขาใส่ไว้ครบทั้ง ๕ คน แล้วก็เอาชื่อคนอื่นอีกใส่เข้าไปรวมแล้วสิบกว่าคน ไม่ให้มีคนของฝ่ายอื่นแทรก มันก็ได้คนของเขาออกมาทันที เมื่อเลือกได้แล้วก็แบ่งเป็นกำนันเสียหนึ่งคน เป็นกรรมการบริหารเสียสองคน และเป็นกรรมการชี้นำเสียสองคน กรรมการชี้นำน่ะหมายถึงเป็นคนบงการนะ แต่อยู่ข้างหลังกำนัน กรรมการชี้นำนี่สำคัญที่สุด เพราะเป็นผู้บงการและสั่งการให้กำนันทำอย่างโน้นอย่างนี้ ที่เขาจัดสายใยการปกครองแบบนี้ ประชาชน

ก็ไม่รู้เรื่องไม่เข้าใจหรอก พอมีเรื่องอะไรขึ้นมาประชาชนก็ไม่พอใจกำนัน เกลียดกำนัน แต่เบื้องหลังกำนันนั้นคือคณะชี้นำซึ่งเป็นผู้สั่งการให้กำนันทำ คนเกลียดไปไม่ถึงเพราะไม่รู้ว่าเขาเป็นคนสั่ง ประชาชนรู้แต่เพียงว่ากำนันสั่งให้ทำเท่านั้น วิธีการเช่นนี้เขาเรียกว่า "อำพรางแก่นแกน" คือพยายามไม่ให้ประชาชนรู้ว่าใครเป็นคนสำคัญที่แท้จริง ประชาชนก็คิดว่ากำนันเป็นคนสำคัญ แต่ความจริงยังมีคนสำคัญยิ่งกว่ากำนันอีกคือคณะชี้นำ สำหรับเรื่องนี้ ญาติโยมท่านผู้ฟังทั้งหลายหากติดตามเรื่องในเมืองลาวมาก็คงคิดว่าเจ้าสุภานุวงศ์คงจะได้เป็นใหญ่ เป็นผู้กำหนดชะตาเมืองลาว คือเป็นนายกรัฐมนตรีหรือผู้มีอำนาจในทางบริหาร ท่านทั้งหลายคงได้ยินแต่ชื่อของเจ้าสุภา-นุวงศ์ว่าเป็นหัวหน้าขบวนการประเทศลาว ท่านคงไม่เคยได้ยินชื่อท้าวไกรสร พรหมวิหาร นายกรัฐมนตรีลาวมาก่อน แต่พอขบวนการประเทศลาวประสบชัยชนะกลายเป็นว่าท้าวไกรสร พรหมวิหาร เป็นนายกรัฐมนตรีลาว ความจริงเกี่ยวกับเรื่องนี้ แม้แต่คนลาวเองก็ไม่เข้าใจเรื่องนี้เหมือนกันว่าทำไมจึงเป็นอย่างนั้น คงเข้าใจรูปการเมืองของลาวเช่นเดียวกับคนที่ไม่ใช่คนลาว จะอย่างไรก็ตามในสายใย

การปกครองหรือการเดินงานของฝ่ายคอมมิวนิสต์นั้น จะเป็นอย่างนี้ คือคนที่เราได้ยินชื่อเสมอ ๆ และคิดว่าคงจะได้เป็นใหญ่เป็นผู้มีอำนาจกลับไม่ได้เป็น แต่คนที่เราไม่เคยได้ยินชื่อเสียง หรือไม่เคยได้ยินบทบาทเลยนั่นแหละจะได้เป็นใหญ่ เพราะเขาใช้ระบบ "อำพรางแก่นแกน" ที่ว่ามาแล้ว ซึ่งแฝงมาในรูปของกรรมการ หรือคณะชี้นำซึ่งมีอำนาจและอิทธิพลบงการ และสั่งการอยู่เบื้องหลัง เมื่อกระทำการทุกอย่างสำเร็จแล้วคนพวกนี้แหละจะได้เป็นใหญ่ จะได้เป็นผู้มีอำนาจ เพราะฉะนั้น จึงเป็นที่แน่นอนว่าประชาชนธรรมดาอย่างเราไม่มีโอกาสรู้เรื่องลี้ลับซับซ้อนในการเดินงานของฝ่ายเขา สำหรับผู้แทนระดับอำเภอ และระดับจังหวัดก็ใช้วิธีเลือกตั้งแบบเดียวกันนี้ ต่างแต่เพียงจำนวนเท่านั้น คือผู้แทนราษฎรระดับอำเภอเขาเอา ๒๐ คน เขาก็ใส่ชื่อเข้าไป ๓๐–๔๐ คนแล้วก็เลือกเอาเฉพาะคนของเขาเพียง ๒๐ คนเท่านั้น พอเลือกได้แล้วก็คัดเอาเป็นนายอำเภอเสียหนึ่งคน เป็นกรรมการบริหารเสีย ๑๕ คน เป็นคณะชี้นำเสีย ๔ คน ส่วนผู้แทนราษฎรระดับจังหวัดนั้นมีจำนวน ๔๐ คน เขาก็ใส่ชื่อเข้าไปสัก ๕๐–๖๐คน แล้วก็เลือกเอาเฉพาะคนของเขา ๔๐ คน เมื่อเลือกได้แล้วก็คัดเอาเป็น

ผู้ว่าราชการเสียหนึ่งคน เป็นกรรมการบริหารเสีย ๓๕ คน เป็นคณะชี้นำเสีย ๔ คน ในบรรดาผู้แทนราษฎรเหล่านั้นล้วนแต่เป็นพนักงาน ซึ่งเคยทำการปฏิวัติร่วมกันมาเท่านั้นนี้เท่านี้ทั้งนั้น รวมหลายจังหวัด ในภาคหนึ่งก็จัดเป็นรัฐหนึ่ง นี่แหละสังคมนิยมประชาธิปไตยเขาทำแบบนี้ คือกระจายอำนาจการปกครองอยู่ข้างล่าง ใครจะไปตั้งนายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเอาเองไม่ได้ ทุกอย่างประชาชนเลือกตั้ง เขาว่าอย่างนั้น แต่ความจริงประชาชนไม่ได้เลือกตั้งอย่างเสรีหรอกนะ อาตมาเห็นว่าเขาเสนอตั้งหรือจัดตั้งมากกว่า อาตมาก็เลยเป็นผู้แทนราษฎรเสนอตั้งกับเขาไปด้วย และต้องทำงานหนักมากขึ้น คือพระเจ้าพระสงฆ์ต้องอยู่ในบังคับของอาตมา รวมทั้งญาติโยมทั้งหลายด้วย เพราะฉะนั้นเมื่ออาตมาได้รับเลือกเป็นผู้แทนระดับตำบลแล้วก็ได้รับเสนอตั้งตามลำดับจนกระทั่งเป็นคณะชี้นำของรัฐซึ่งรวม ๖ จังหวัด อำนาจของอาตมาใหญ่ทีเดียว ต่อมาก็จัดให้พระเจ้าพระสงฆ์ไปสัมนา หากท่านไม่ไป อาตมาก็ต้องเกลี้ยกล่อมให้ท่านไปสัมนาให้ถึงถองเหมือนอาตมา ที่อาตมายอมปฏิบัติหรือทำตามนั้นอย่าคิดว่าอาตมาเป็นไปกับเขาด้วยนะ ไม่ใช่อย่างนั้น อาตมาต้องการจะดู

เขาไปทุกอย่างว่าศาสนาจะมีอยู่ไหม หรือศาสนาจะอยู่ได้ไหม ประเทศชาติจะมีลักษณะเป็นชาติไหม ประเทศชาติจะเจริญไหม ที่อาตมาพูดอย่างนี้อย่าเข้าใจว่าเป็นการมาโฆษณาลัทธิของเขานะ อาตมาเพียงต้องการพูดเพื่อให้รู้ทุกอย่าง เพราะอาตมาตัดสินใจแล้วว่าการพูดอย่างนี้ แม้จะเสี่ยงตายอย่างไรก็ยอมแล้ว ถึงหากอาตมาจะตายไปแล้วพระพุทธศาสนายังสถิตสถาพรตลอดไป ก็คิดว่าได้ผลานิสงส์มากแล้ว อาตมาไม่กลัวหรอกความตายน่ะ

ตอนนี้ขอพูดเรื่องพระเจ้าพระสงฆ์บ้าง ครั้งแรกสมเด็จพระสังฆราชแห่งเมืองลาวท่านบอกว่าอย่างนี้ ขอให้บรรดาพระภิกษุสามเณรในพระราชอาณาจักรลาวทุกองค์จงให้ความร่วมมือกับคณะปฏิวัติ อาตมาก็คิดว่าสมเด็จพระสังฆราชรับสั่งมาอย่างนี้ก็คงไม่เป็นไรหรอก เพราะท่านอยู่ชั้นสูงโน่นคงรู้เรื่องอะไรดี ๆ แต่พออยู่ต่อมาสองสามวันเท่านั้น ก็ได้ยินข่าวว่าสมเด็จพระสังฆราชยอดพัดหักเสียแล้วคือถูกถอดยอดพัดของท่านไม่อยู่เสียแล้ว อยู่ต่อมาก็มีคำสั่งมาเป็นแถวอีกว่าในบรรดาพระสงฆ์อยู่ในเมืองลาว ซึ่งมีสมณศักดิ์เป็นท่านเจ้าคุณเป็นพระครูทั้งหลายนั้น ล้วนแต่มีมูลเชื้อศักดินา

ทั้งนั้น ต้องปลดออกให้หมด ดังนั้นพัดด้ามงาของท่านเหล่านั้นก็ถูกหักเป็นแถวหมดเลย หักหมดไม่มีเหลือเลย แม้ตัวอาตมาเองเมื่ออยู่เมืองลาวก็เป็นพระสงฆ์ระดับพระเถระมีสมณศักดิ์มีพัดด้ามงากับเขาเหมือนกันและก็ถูกหักหมดเหมือนกัน แต่สำหรับอาตมาไม่เป็นไรเพราะเป็นกรรมการชี้นำของรัฐ มีอำนาจปกครองทั้งพระเจ้าพระสงฆ์และญาติโยมทั้งหลายอยู่แล้ว ถึงแม้พัดด้ามงาจะถูกหักหรือถูกถอดจากตำแหน่งก็ไม่สำคัญ เพราะตำแหน่งใหม่นี้ใหญ่กว่าเก่าและมีอำนาจมากกว่าเก่า อาตมาจึงมีโอกาสเข้านอกออกในมีโอกาสเข้าหาเจ้านายเข้าหาคณะบริหาร พวกเขายังเห็นว่าอาตมานี้ยังมีมูลเชื้ออยู่ มูลเชื้อในที่นี้ก็หมายความว่ามีธาตุแท้ของศักดินาอยู่ แม้พวกเขาจะเห็นอย่างนั้นแต่ก็เสียดายอาตมาที่มีความสามารถหลายอย่างจึงตั้งให้อาตมาอยู่ในพรรคเสียเลย อาตมาก็ได้เป็น "กรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศลาว" ซึ่งมีอำนาจและใหญ่โตยิ่งกว่าเก่า สามารถเข้านอกออกในได้สามารถท่องเที่ยวไปได้หมดทุกแห่ง หลังจากนั้นพวกเขาเห็นว่าเขาสามารถใช้ได้หมด คือพระเจ้าพระสงฆ์ก็ยอมเป็นลูกมือเขาแล้ว ทีนี้บรรดาพระสงฆ์ที่ถูกถอดไปนั้นก็อยู่กันเฉยๆ บางองค์ตายไปก็มี คือท่านคงกลุ้มใจจนตาย มีตายไปหลาย

องค์แล้ว เมื่ออาตมาลี้ภัยเข้ามาประเทศไทยแล้วก็ได้ข่าวเรื่อย ๆ จากผู้ที่ลี้ภัยเข้ามาตอนหลัง ว่าพระเถระองค์นั้นก็ตายไปอีกแล้ว องค์นี้ก็ตายไปอีกแล้ว อาตมาคิดว่าก็น่าจะตายเหมือนกันเพราะท่านเป็นพระเถระบวชมาแต่ยังเป็นเณรน้อยอยู่อย่างสบายคือสบายอย่างผู้บวชนะ แล้วมาเดี๋ยวนี้มันเปลี่ยนแปลงหมดจนทำให้ท่านเกิดความคับแค้นในใจ จะหนีไปไหนก็ไม่รอด คงตายเพราะความคับแค้นแน่นในใจนี่แหละ ตอนนี้อาตมามีงานหนักขึ้นคือต้องชี้นำทั้งพระเจ้าพระสงฆ์ และประชาชนทั่วไปทั้งลาวภาคใต้

สำหรับนักเรียนนักศึกษาที่เคยเข้าไปเป็นแนวร่วมของพวกเขา ที่เคยเดินขบวนเรียกร้องหรือเดินขบวนประท้วงอะไรต่อมิอะไรนั่นน่ะ อาตมาเห็นแล้วก็สลดใจเพราะบรรดานักเรียนนักศึกษาที่แข็งข้อนั้นเขาจัดการหมดไม่เหลือไว้เลย คิดดูแล้วก็อดสงสารไม่ได้ เพราะนักเรียนนักศึกษาเหล่านั้นถูกชักชวนเข้าไปเป็นแนวร่วมก็เพราะหลงคารมนั่นเอง คือพวกคอมมิวนิสต์จะกล่าวโจมตีรัฐบาลต่าง ๆ พร้อมทั้งชี้ให้เห็นว่าถ้าทำอย่างนี้บ้านเมืองของเราไปไม่รอด และล้าหลังเจริญไม่ทัน

ประเทศอื่นแน่นอน ต้องทำอย่างที่พวกเขาโฆษณาชวนเชื่อจึงจะทำให้ชาติบ้านเมืองของเราเจริญก้าวหน้า เมื่อนักเรียนนักศึกษาเชื่อคำโฆษณาชวนเชื่อของพวกเขาแล้วก็เข้าไปเป็นแนวร่วมด้วย เพื่อว่าบ้านเมืองจะได้เจริญก้าวหน้าทันประเทศชาติอื่น นักเรียนนักศึกษาหลงเชื่อว่าจะเป็นไปตามที่พวกเขาโฆษณาชวนเชื่อไว้ แต่เมื่อทำทุกอย่างสำเร็จแล้ว ทุกอย่างมันกลับไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ นักเรียนนักศึกษาเหล่านั้นบางส่วนก็มีปฏิกริยาบ้าง แสดงอาการไม่พอใจบ้าง ไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของขบวนการประเทศลาวบ้าง นักเรียนนักศึกษาพวกนี้แหละที่ถูกกล่าวหาว่าแข็งข้อ และไม่สนับสนุนการปฏิบัติของพวกเขา ดังนั้นเขาจึงจัดการหมดไม่เอาไว้เลย จัดการไม่จัดการเปล่าจะให้อาตมาเซ็นคำสั่งประหารอีกด้วย ตอนนี้แหละอาตมากระอักกระอ่วนใจเป็นที่สุด เพราะเขาจะให้เซ็นรับว่า ได้อนุญาตให้ประหารชีวิตนักเรียนนักศึกษาแข็งข้อเหล่านั้น อาตมาไม่ยอมเซ็นโดยอ้างว่าเป็นเรื่องของญาติโยมฝ่ายบริหาร เขาจึงเดินหนีไป อาตมาเข้าใจว่าเขาจะให้อาตมาเซ็นสั่งฆ่าคนซึ่งก็เท่ากับ

อาตมาฆ่าคนจะได้หมดสภาพความเป็นพระไปโดยปริยาย ในฐานะผิดศีลข้อปาราชิก คือฆ่ามนุษย์ให้ตาย ถ้าทำไปอย่างนั้นอาตมาก็ต้องสึกไปเอง อาตมาคิดอย่างนั้นจึงไม่กล้าเซ็นคำสั่งให้ประหารชีวิต นักเรียน นักศึกษาเหล่านั้น

หลังจากที่เขาได้เข้ามาทำถึงแบบนี้แล้วก็ได้เปลี่ยนแปลงหมด ได้ประกาศว่าประเทศลาวเป็นสังคมนิยมประชาธิปไตย และเป็นประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในที่สุด ส่วนญาติโยมทั้งหลายนั้นครั้งแรกก็ดีใจ แต่พอเข้าถึงญาติโยมบ้างก็หน้าเหี่ยวหน้าแห้งไปตาม ๆ กัน คือว่าจะไปไหนมาไหนก็ไปไม่ได้เหมือนเมื่อก่อนแล้ว เขาจำกัดอาณาเขตให้อยู่เฉพาะหมู่บ้านใครหมู่บ้านมัน จะไปมาหาสู่กันเหมือนแต่ก่อนก็ไม่ได้ จะไปเยี่ยมเยียนญาติพี่น้องต่างหมู่บ้านก็ไม่ได้ จะไปเยี่ยมไข้เยี่ยมป่วยไม่ได้ทั้งนั้น ต้องขออนุญาตเขาก่อน เมื่อเขาให้ไปจึงค่อยไปได้ เพราะเขาคอยควบคุมอยู่ตลอดเวลา เหมือนคนต้องโทษที่ถูกจำกัดบริเวณหรือจำกัดอาณาเขตอย่างนั้นแหละ มาบัดนี้จะไปไหนมาไหนตามใจชอบไม่ได้อีกแล้ว ข้าวก็จำกัดให้กินคือให้กินวันละ ๒ มื้อเท่านั้น

อิ่มบ้างไม่อิ่มบ้าง เขามีอัตราให้กินได้วันละ ๔ ขีดเท่านั้นแหละ เสื้อผ้าก็แจกให้ปีละ ๓ ชุดเท่ากันหมด การไว้ผมของผู้หญิงลาว ซึ่งเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของลาวก็ถูกบังคับให้ตัดสั้นหมด อาตมาคิดว่าเป็นหมาในเมืองไทยดีกว่าเป็นคนในเมืองลาว พูดกันซื่อๆ อย่างนี้ดีกว่า จะไปวัดก็ไม่ได้ ตามธรรมดาเมื่อถึงวันพระแปดค่ำ สิบห้าค่ำ ญาติโยมจะต้องมาใส่บาตรวัดกันทั้งนั้น ถ้าใครไม่มาเขาก็ประณามกันว่าเป็นคนไม่มีศาสนา อยู่คนเดียวไปเถอะ ฉะนั้นเมื่อถึงวันพระวันศีลจึงมีประชาชนไปวัดกันเต็มไปหมด แต่เดี๋ยวนี้ไม่อย่างนั้นคือพรุ่งนี้จะเป็นวันพระเขาก็เรียกประชุมชาวบ้านในบริเวณวัดนั้น ประกาศห้ามไม่ให้คนไปตักบาตรพระที่วัดโดยกล่าวว่าพระไม่ได้ทำประโยชน์อะไร การบวชเป็นการทำลายเศรษฐกิจทำลายความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ เป็นการเอาเปรียบสังคม คนบวชเป็นคนเบียดเบียนสังคมและกินแรงงานส่วนเกินของคนทำ พวกบวชเป็นแรงงานตาย บาปบุญไม่มีหรอก ญาติโยมท่านผู้ฟังทั้งหลายคิดดูซิว่าชีวิตพระเป็นอยู่ได้ต้องอาศัยชาวบ้าน ก็พวกมันมาห้ามและคาดโทษชาวบ้านไม่ให้ไปตักบาตร เช่นนี้ก็เท่ากับฆ่าพระทางอ้อมนั่นเองแล้วชาวบ้านก็ไม่กล้าไปตักบาตรที่วัดเพราะกลัวความผิด พวกมัน

ทำอย่างนี้กับพระก็เท่ากับทุบบาตรพระให้แตกแล้วจะไปฉันอาหารที่ไหน เสร็จแล้วมันก็บอกให้พระเจ้าพระสงฆ์ช่วยตัวเองคือทำมาหากินเอง พระเจ้าพระสงฆ์ก็เลยเหมือนไม่ใช่พระเจ้าพระสงฆ์ คือต้องทำนา ทำสวนครัว เลี้ยงสัตว์เลี้ยงทุกวัด เพราะนับแต่นี้ไม่มีคนมาตักบาตรแล้ว นอกจากนั้นเขายังห้ามไม่ให้คนหนุ่มบรรพชาอุปสมบทอีกด้วย เพราะฉะนั้นในห้วงปีที่แล้วมานี้จึงไม่มีใครได้บวช ถ้าพระเจ้าพระสงฆ์องค์ไหนเป็นพระอุปัชฌายะบวชให้ก็มีความผิดอีกด้วย นี่แหละมันค่อย ๆ สร้างความยุ่งยากให้ปีบคั้นทีละน้อย ๆ และยังมีวิธีการอีกวิธีหนึ่งคือเขาให้พวกมหาบางคนที่สึกออกไปทำงานแล้วน่ะแหละ กลับมาบอกพระเล็กเณรน้อยบรรดาที่เป็นเพื่อน หรือที่ชอบพอกันว่าอยากสึกก็ไม่ยาก ตำแหน่งงานมีว่างเยอะแยะไป อย่างท่านนี้สึกแล้วไม่ต้องไปสอบแข่งขันหรอกเข้าทำงานได้เลย ความจริงตำแหน่งงานต่าง ๆ ที่ว่านั้นมันมีว่างเยอะก็เพราะพวกมันเอาข้าราชการฝ่ายขวาไปสัมนา การเอาไปสัมนาก็คือเอาไปทำงานนั่นแหละ บางทีก็ให้ไปขุดบ่อขุดดินแล้วมันเอาระเบิดฝังไว้พอระเบิดตูมขึ้นมาก็ตายไปทีละคนสองคน แล้วพวกมันก็บอกว่านี่แหละเห็นไหมอเมริกามันเอาระเบิดมาทิ้งไว้ ที่ตายเพราะไปเหยียบระเบิด

ของอเมริกา นอกจากให้ไปขุดบ่อขุดดินแล้วก็ให้ถางป่าทำถนนซึ่งสุดแล้วแต่เขาจะใช้คือใช้แบบทรมานกันน่ะแหละ เมื่อข้าราชการฝ่ายขวาถูกเรียกออกไปสัมนาเช่นนี้ตำแหน่งงานมันก็ว่าง พระเล็กเณรน้อยเห็นบ้านเมืองมันแปรปรวนไปอย่างนั้นแล้ว เมื่อมีโอกาสสึกได้ก็รีบสึกออกไป วันเดียวเท่านั้นปรากฏว่าพระเล็กเณรน้อยสึกเกือบ ๖๐๐ องค์ เฉพาะที่เมืองเวียงจันทน์แห่งเดียว แล้วอย่างนี้จะไม่ให้พระเจ้าพระสงฆ์หมดเมืองลาวได้อย่างไร นอกจากนี้ก็ยังตั้งโรงเรียนขึ้นสองโรงเรียน เรียกว่าโรงเรียนดงโด่และโรงเรียนเกษตรศาสตร์ สำหรับเณรน้อยที่ไม่มีความรู้อะไรก็สึกมาเข้าโรงเรียนทั้งสองแห่งนี้ สึกหมดวัดอีกเหมือนกัน เมื่อพระเล็กเณรน้อยสึกหมดวัดเช่นนี้ ก็คงเหลือแต่พระหลวงตาพระผู้เฒ่าเท่านั้นเฝ้าวัด เขาก็มาเกณฑ์เอาท่านไปสัมนาอีกแล้วก็ด่าผ่านหัวผ่านหูทุกวันทุกเวลาเลย มันด่าจริงๆ เท่าที่อาตมาจำได้มี ๑๒ ข้อด้วยกัน ทีนี้วิธีการด่าของมันนั้นมันให้คนๆ หนึ่งชื่อว่ามหามั่น สึกออกไปแล้วไปเป็นพนักงานของเขา มหามั่นคนนี้มันไม่ได้มาเรียนที่เมืองไทยหรอกมันเรียนอยู่แต่เมืองลาวเท่านั้นเสร็จแล้วมันก็สึกออกไปอยู่กับมหาคำตัน เทพบัวลี ประธานสงฆ์แห่งเมืองลาวเดี๋ยวนี้ ส่วนมหาคำตันนั้นก็เคยมาเรียนที่

เมืองไทยนี่ได้เป็นมหา ๖ ประโยคจากสำนักวัดอนงคารามนี่แหละ อาตมาคิดว่าทำไมมันจึงให้พวกมหาที่สึกออกมาแล้วมาด่าพระเจ้าพระสงฆ์ คิดดูแล้วก็เห็นว่ามันเป็นการด่าที่ได้ผลดี คือใช้คนที่เคยเป็นพระมาด่าพระ คนทั้งหลายเมื่อได้ยินได้ฟังก็มักเชื่อว่าต้องเป็นจริงอย่างนั้น ยังมีมหาที่สึกออกไปเป็นพนักงานของเขาอีกหลายคนพากันด่าพระ มันด่าว่าบุญบาปไม่มีจริง คนฉลาดเขาหลอกเรา เดี๋ยวนี้คนไม่โง่แล้ว มันด่าคนบวชคือคนขี้เกียจ คือขี้เกียจทำงาน ไม่ยอมต่อสู้กับความลำบากจึงไปบวชเพื่อจะอาศัยชาวบ้านเลี้ยงชีวิต มันว่าศาสนาก็ไม่ใช่ของจริง เป็นของหลอกลวงทั้งนั้น อย่าหลงเป็นอันขาด เรื่องเวรกรรมก็เป็นเรื่องไม่จริง ศาสนาสอนให้คนไม่กล้าสู้เพราะกลัวเป็นกรรม เป็นการสอนของคนยอมแพ้ เพราะฉะนั้นไม่ควรเชื่อ เรื่องนรกสวรรค์เป็นเรื่องไร้สาระ ไม่มีมูลแห่งความจริงสักนิด เขาเขียนเอาไว้หลอกเด็กมากกว่า เรื่องชาติหน้าชาตินี้ก็ไม่จริงอีก คนเราก็มีที่เห็นกันอยู่นี่เท่านั้นมันจะไปมีชาติอะไรอยู่ที่ไหนอีก ไม่มีหรอก ถ้ามีเราก็ต้องเห็นกันบ้างแล้ว แต่ก็ยังไม่เคยเห็นเลยว่าอยู่ที่ไหน เพราะฉะนั้นจึงเชื่อได้ว่าไม่มี เรื่องบุญเรื่องวาสนาก็เป็นเรื่องไร้สาระอีก เพราะเป็นการหลอกให้คนยอมสยบพวกนายทุน

ขุนศึกศักดินา ศาสนาจึงเป็นเรื่องของนายทุนขุนศึกศักดินาใช้หลอกชนชั้นกรรมาชีพอย่างเรา ศาสนาเป็นเครื่องมือของพวกนายทุนขุนศึกศักดินา พระเจ้าพระสงฆ์ก็ตกเป็นเครื่องมือของคนพวกนั้นทั้งนั้น นอกจากว่ามันจะด่าเองอย่างนี้แล้วมันยังให้พระที่เข้ามาสัมนานั้นด่าตัวเองต่อที่ประชุมอีกด้วย มันให้ประณามตัวเองว่าการบวชเป็นการเอาเปรียบสังคมหรือกินแรงงานส่วนเกินของคนอื่น เสร็จแล้วมันก็ด่าเพิ่มเติมว่าศาสนาเป็นของสูญเปล่าไม่มีประโยชน์ ศาสนาเป็นแรงงานตาย ศาสนาไม่จำเป็นต้องมีก็ได้ ไปกราบพระสามครั้งเสียเวลาปลูกต้นพริกสามต้น เอาปิ่นโตใส่อาหารเพลไปถวายพระก็มีแต่ปิ่นโตเปล่ากลับมาไม่มีบุญกลับมาเลย การกราบพระเป็นการกราบอิฐ กราบไม้ กราบทองเหลือง กราบปูนซีเมนต์ ทำคล้ายกับคนบ้า ยิ่งกว่านั้นพวกมันยังจัดครูอาจารย์ให้ไปด่าพระตามโรงเรียนและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ อีกด้วย มันด่าทุกแห่ง มันด่าให้คนฟังทุกชั้นทั้งเด็กทั้งผู้ใหญ่ ต่อจากนั้นมันก็พูดทำนองถามว่าเมื่อศาสนาไม่มีประโยชน์เช่นนี้จะมีไว้ทำไม ไม่เห็นจำเป็นอะไรเลย ศาสนาไม่มีก็ได้ เพราะศาสนานี่แหละทำให้คนลาวต้องสูญเสียกำลังงานจากคนหนุ่มปีละไม่น้อยเลย

เมื่อด่าพระโดยพระหรือพวกที่เคยบวชพระแล้ว มันก็ด่าพระมหากษัตริย์ต่อไป สำหรับพระมหากษัตริย์มันจะด่าว่าเป็นศักดินาใหญ่หรือศักดินารวมศูนย์ พวกศักดินานี้คือพวกที่ไม่ได้ออกแรงทำงานหรือประกอบอาชีพอะไรเลยก็มีอยู่มีกินอย่างสบาย ไปไหนมาไหนก็สบายกว่าประชาชนธรรมดาอย่างเราๆ สรุปแล้วพวกศักดินาเป็นพวกที่กินแรงงานของประชาชนอย่างเอาเปรียบที่สุด เอาเปรียบสังคมของชนชั้นกรรมาชีพอย่างเรา เพราะฉะนั้นพวกศักดินาจึงไม่มีประโยชน์อะไรต่อสังคมเช่นเดียวกับพวกพระเจ้าพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา มีแต่อาศัยประชาชนเป็นอยู่เท่านั้น พวกมันจะพยายามด่าทั้งสถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ในที่ทั่วๆ ไป เมื่อมีประชาชนไม่เห็นด้วยและคัดค้านพวกมัน มันก็จะหยุดด่าและไปหาที่ใหม่เพื่อด่าต่อไป มันด่าไม่หยุด วิธีการด่าของมันก็คือครั้งแรกมันจะแหย่ดูก่อนนั่นเองว่าที่นี่มีประชาชนต่อต้านการด่าของพวกมันไหม ถ้ามีคนต่อต้าน มันก็หยุดด่า ถ้าไม่มีประชาชนต่อต้านมันก็ด่าเรื่อยๆ ไป และด่าหนักขึ้นเรื่อยๆ

เรื่องการด่านี่สำคัญมาก เพราะเท่าที่สังเกตดูพวกมันทำงานติดต่อกันตลอดเวลา คือในโรงเรียนหรือใน

มหาวิทยาลัยหรือในสถาบันการศึกษาต่างๆนั้น ครูบาอาจารย์และผู้ทำการสอนก็จะพยายามด่าหรือกล่าวโทษกล่าวตำหนิติเตียนสถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ไปพร้อม เมื่อเด็กได้ยินได้ฟังแต่เรื่องไม่ดีไม่งามของสถาบันศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ก็เกิดความไม่พอใจ และไม่เชื่อฟัง และร่วมมือกับพวกมันทำการต่อต้านหรือไม่แสดงความเคารพ จนกระทั่งพวกเด็กนักเรียนและนักศึกษาไม่เห็นความสำคัญของสถาบันศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ มันทำถึงขนนแล้วมันก็ล้มล้างได้ง่าย

อาตมาคิดว่าท่านผู้ฟังทั้งหลายคงสงสัยว่า ทำไมเมืองลาวจึงเป็นคอมมิวนิสต์ได้ง่ายเหลือเกิน ข้อนี้อาตมาจะขอวิจารณ์เฉพาะเรื่องเกี่ยวกับพระเจ้าพระสงฆ์ก่อน เหตุที่ทำให้เมืองลาวตกไปเป็นของคอมมิวนิสต์นั้น อาตมาคิดว่าเป็นเพราะพระเจ้าพระสงฆ์มีส่วนด้วย เพราะพระสงฆ์ลาวมีจุดอ่อนหลายอย่างที่ทำให้ฝ่ายคอมมิวนิสต์หยิบยกขึ้นมาโจมตีได้อย่างสบาย และทำให้ญาติโยมคนลาวทั้งหลายเชื่อถือพวกมัน จุดอ่อนข้อแรกก็คือการที่ประเทศลาวมีพระสงฆ์สองนิกาย คือพระมหานิกาย และพระธรรมยุติกนิกายเหมือนคณะสงฆ์

ในเมืองไทยนี่แหละ แต่พระสงฆ์ทั้งสองนิกายในเมืองลาวนั้น มีความแตกแยกกันอย่างรุนแรง เหมือนไม่ใช่คนลาวด้วยกัน มีการชิงดีชิงเด่นกันอย่างหน้าด้าน ๆ มีการแบ่งแยกกันอย่างเด็ดขาด เรียกว่ารวมกันไม่ได้เลย เมื่อมีเรื่องของพระสงฆ์เกิดขึ้นก็พูดกันไม่รู้เรื่อง ต่างยึดถือแต่ประโยชน์ของตนเองเป็นหลัก แม้แต่ประชาชนลาวก็พลอยแยกกันตามพระสงฆ์ไปด้วย ชนิดที่ว่าหนุ่มมหานิกายจะแต่งงานกับสาวธรรมยุตไม่ได้เลยเพราะพ่อแม่เขาไม่ยอม ยิ่งกว่านั้นเมื่อนักการเมืองฝ่ายซ้ายของลาวรู้จุดอ่อนนี้ด้วย ก็ยิ่งหาทางให้เกิดการแตกแยกกันมากขึ้นด้วยการยุแหย่ และกล่าวร้ายของแต่ละฝ่ายเพื่อให้เกิดการแตกแยกยิ่งขึ้น

ซึ่งวิธีการเช่นนี้ฝ่ายคอมมิวนิสต์เขาเรียกว่า "ตอกลิ่ม" คือชนกลุ่มใดยังไม่มีความแตกแยกก็พยายามหาทางให้เกิดการแตกแยก เมื่อเริ่มการแตกแยกแล้วก็พยายามให้เกิดการแตกแยกให้มากยิ่งขึ้น คือตอกลิ่มให้หนักขึ้นนั่นเอง ส่วนชนกลุ่มใดที่แตกแยกอยู่แล้ว ก็ยิ่งช่วยให้เกิดการแตกแยกให้มากยิ่งขึ้น และในเร็ววันขึ้น คือพยายามเร่งตอกลิ่มให้หนักมือยิ่งขึ้น การตอกลิ่มที่ว่านี้ก็คือการสร้างข่าวลือเพื่อให้เกิดความระแวงสงสัยขึ้นในระหว่างมวลชน และการสร้างเงื่อนไขบางอย่างซึ่งมีความขัดแย้งอยู่ในตัวเอง เมื่อต่างฝ่ายต่างรับเงื่อนไขกัน

ไม่ได้ก็ย่อมจะเกิดความขัดแย้งเป็นธรรมดา อันนี้เขานิยมใช้มากเพื่อสร้างความแตกแยกให้เกิดในมวลชน อันนี้เป็นจุดอ่อนจุดหนึ่งที่สำคัญมาก เพราะมันเกี่ยวกับความสามัคคี เมื่อพระสงฆ์ขาดความสามัคคีในหมู่สงฆ์ด้วยกันก็เป็นเหตุให้ประชาชนขาดความสามัคคีไปอีกด้วย เมืองลาวจึงขาดพลังแห่งความสามัคคีไปอย่างน่าเสียดาย จุดอ่อนที่สองก็คือการประพฤติอันไม่เหมาะสมของพระเจ้าพระสงฆ์ คือพระสงฆ์ที่อยู่ในท้องถิ่นที่ห่างไกลความเจริญ หรือที่อยู่ในท้องถิ่นบางแห่งทางภาคใต้และภาคกลางของเมืองลาว ตอนเย็นท่านก็ใส่เหล้าสาโทคือเมรัยนั่นแหละไว้ในขวดในโหล เลี้ยงไก่ไว้บ้าง พอเย็นมาญาติโยมมาหามาคุยด้วยก็ฆ่าไก่นั่นแหละกินกับเหล้าสาโทและเลี้ยงญาติโยมไปด้วย ท่านทำอย่างสบาย ทำอย่างหน้าแจ้งตาใส ทำกันถึงขนาดนั้นไม่ปิดไม่ลับอะไรทั้งนั้น อันนี้เป็นจุดอ่อนในทางความประพฤติหรือความย่อหย่อนในพระธรรมวินัย อันเป็นเหตุให้ฝ่ายคอมมิวนิสต์กล่าวหาว่าพระก็เหมือนคน จุดอ่อนอีกข้อที่ ๓ ก็คือการศึกษา พระสงฆ์ในเมืองลาวขาดการศึกษาเป็นอย่างมาก อย่างอาตมานี่มาเรียนจากเมืองไทยได้เป็นมหา ๔ ประโยค และเรียนที่สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่ง

ประเทศไทย แต่ก็เรียนไม่สำเร็จเพราะสุขภาพไม่ดีจึงลาออกเสียก่อน เมื่อกลับไปเมืองลาวแล้วก็ได้รับการยกย่องว่าเป็นพระมีความรู้สูง เป็นพระมีการศึกษาดี แต่เมื่อกลับมาอยู่เมืองไทยรู้สึกตัวว่าเหมือนกบในน้ำบ่อ เพราะเหตุที่พระสงฆ์ลาวไม่มีการศึกษา ไม่มีความรู้นี่แหละจึงเป็นเหตุให้เชื่ออะไรง่าย ๆ เขาว่าอย่างไรก็ว่าตามเขาไป หูเบา เลยกลายเป็นลูกมือให้เขาไปเสีย ฉะนั้นเมื่อเขาเข้ามาแล้วจึงได้รู้ชัดว่าพระสงฆ์บางองค์เป็นสายลับให้เขา ๕ ปีก็มี กว่านั้นก็มี ทหารฝ่ายรัฐบาลจะเคลื่อนย้ายกำลังไปทางไหนเขารู้ทันที เขารู้ไปจากพระสงฆ์บางองค์นี่แหละที่ทำตัวเป็นลูกมือให้เขา จุดอ่อนข้อที่สี่ ก็คือบทบาทของพระเถระผู้ใหญ่ต่อสังคม ในเมืองลาวนั้นบรรดาพระเถระผู้ใหญ่ไม่ค่อยมีบทบาทต่อสังคมเท่าไรนัก ท่านทำตัวเป็นแรงงานตายหรือเป็นพลังงานเงียบ คือท่านไม่พูดไม่จาไม่ออกไปอบรมสั่งสอนญาติโยม ท่านไม่ชอบทำหรอก เมื่อพระเถระผู้ใหญ่ทำตนแบบนี้ก็ห่างเหินกับประชาชน ไม่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ไม่แสดงตนให้ประชาชนเห็นว่า พระสงฆ์ก็ห่วงใยและเอาใจใส่ต่อความทุกข์ยากของประชาชน เมื่อขาดความสัมพันธ์ติดต่อกันเช่นนั้นก็เชื่อคนที่เขามากล่าวโทษพระได้ง่าย จุดอ่อนอีกข้อหนึ่ง

ก็คือความซาบซึ้งในพระพุทธศาสนา อันนี้หมายความว่า ถึงเรียนปริยัติก็เรียนเพียงว่า เป็นลักษณะสุตมยปัญญา อาศัยความจำนี่แหละท่องให้ได้มาก ๆ ก็พอแล้ว ทีนี้ปฏิบัติไม่ได้ปฏิบัติ เมื่อไม่มีการปฏิบัติปฏิเวธก็ไม่เกิดขึ้น เมื่อปฏิเวธไม่เกิดแล้วการจะซาบซึ้งในพระพุทธศาสนาก็มีน้อย ที่ว่าไม่ปฏิบัตินั้นไม่ปฏิบัติอะไร ก็ไม่ปฏิบัติทางจิต เมื่อไม่ปฏิบัติทางจิตก็ไม่เห็นคุณภาพของจิตว่ามีคุณค่าเหนือวัตถุนิยมอย่างไร แต่ที่ประเทศลาวมีน้อยนักน้อยหนาที่จะปฏิบัติที่ว่านี้ นอกจากนั้นขบวนการประเทศลาว หรือพวกคอมมิวนิสต์ลาวนี่แหละมันจงเกลียดจงชังพระกัมมัฏฐานนัก เพราะเขาหาว่าเป็นพลังงานตายเลยทีเดียว อย่างอาตมาหรือพระสงฆ์อื่น ๆ ยังค่อยยังชั่วหน่อยคือเป็นพระมีเกียรติอยู่บ้าง เขาว่าเป็นพระมีประโยชน์ต่อสังคมบ้าง เพราะออกไปพูดกับประชาชนบ้าง เข้าไปป่าเลื่อยไม้สร้างโรงเรียน และโรงพยาบาลให้เขาบ้าง แต่พระกัมมัฏฐานทั้งหลาย เขาถือว่าเป็นปฏิปักษ์อย่างใหญ่หลวง เขาหาว่าพระพวกนี้มีแต่นั่งหลับตาภาวนาอย่างเดียว เพราะนั้นยิ่งเป็นพลังงานตายที่สุด ขอให้ท่านผู้ฟังทั้งหลายเข้าใจอย่างนี้ด้วย เพราะเขาถือเป็นหลักตายตัวของเขาเลยทีเดียว อย่างในเมืองลาวภาคใต้จะเห็นได้ว่าพอพวกขบวน

การประเทศลาวเข้ามาถึงลาวภาคใต้เท่านั้นก็กำจัดพระกัมมัฏฐานไปแล้วสององค์ คือพระกัมมัฏฐานองค์หนึ่งชื่อว่าชาคำแดง และอีกองค์หนึ่งชื่อว่าพระอาจารย์มาก พระกัมมัฏฐานทั้งสององค์นี้เป็นพระจริงๆ มีคนเคารพเลื่อมใสมาก เป็นที่รู้จักกันดีของคนลาวภาคใต้ พวกมันมานิมนต์ท่านไปไหนก็ไม่ทราบ หายไปเลย ไม่มีพบเห็นท่านทั้งสองอีกเลย ที่อาตมากล่าวมาในตอนนี้ทั้งหมด เป็นจุดอ่อนฝ่ายพระเจ้าพระสงฆ์ของเมืองลาว

เมื่อได้พูดมาถึงขนาดนี้แล้ว อาตมาคิดว่าควรจะได้พูดให้เต็มที่เลย คือให้รู้เรื่องกันไปเลย ไม่ปิดบังอะไรกันละ เพราะญาติโยมท่านผู้ฟังทั้งหลายเป็นผู้มีภูมิรู้สูงมีภูมิปัญญาดีอยู่แล้ว อาตมาจะขอเล่าตามสภาพที่เป็นจริง และตามตำราที่เขาเขียนเป็นภาษาลาวไว้ เรื่องแปลภาษาลาวนี้อาตมาถนัดนัก เพราะเป็นเชื้อข้าวเหนียวอยู่แล้ว เนื่องจากตำราที่ว่านี้เขาแปลเป็นภาษาลาวไว้เรียบร้อยแล้วเพื่อเอาไว้สอนพนักงาน และอีกประการหนึ่งอาตมาก็ได้เข้าสัมนาจนถึงถองแล้วและก็ไปสัมนาให้กับพนักงานเขาอีกทอดหนึ่งด้วย ตามตำรานั้นเขากล่าวว่าประเทศลาวต้องใช้ระบบสังคมนิยมมันจึงจะเจริญ เขาว่าไว้อย่างนั้น เขาอ้างว่ามาร์กซ์ได้เขียนไว้อย่างจะแจ้งเมื่อปี

ค.ศ. ๑๘๕๓ (พ.ศ. ๒๓๙๖) ว่าด้วยการสร้างระบอบสังคมนิยมฝ่ายนายทุน คือต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของสังคมนิยม ๕ ข้อ อาตมาคิดว่าบางท่านอาจคิดว่าสังคมนิยมกับคอมมิวนิสต์ต่างกัน บางท่านอาจคิดว่ามันเหมือนกัน อันที่จริงแล้วจะว่าต่างกันมันก็ต่าง จะว่าเหมือนกันมันก็เหมือน ทำไมอาตมาจึงว่าอย่างนั้น ก็เพราะว่าสังคมนิยมคือบรรทัดฐานของคอมมิวนิสต์ คอมมิวนิสต์ก็คือสังคมนิยมที่มันเจริญแล้ว อันนี้เรียกว่าพูดกันตามหลักวิชาการนะไม่ใช่การเมือง ทีนี้ก็มาถึงปัญหาว่าสังคมนิยมคืออะไร สังคมนิยมก็คือการปฏิบัติเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ ๕ ประการ องค์ ๕ ประการนั้นก็คือ หนึ่งไม่มีคำว่ากรรมสิทธิ์ที่ดินส่วนบุคคล ข้อนี้หมายความว่าที่ดินต้องตกเป็นของรัฐหมด อุปกรณ์การผลิตทั้งหมดก็ต้องตกเป็นของรัฐหมดเช่นเดียวกัน อะไรคืออุปกรณ์การผลิต อุปกรณ์การผลิตก็คือโรงงานทั้งหลายนั่นแหละ ที่ดินก็ถือว่าเป็นอุปกรณ์การผลิตส่วนหนึ่งด้วย สรุปแล้วทรัพย์สินทุกอย่างต้องตกเป็นของรัฐหมด เอกชนไม่มีสิทธิเป็นเจ้าของทรัพย์สิน เพราะฉะนั้น ในประเทศลาวทุกวันนี้ไม่มีใครแล้วเป็นเจ้าของที่ดิน ไม่มีใครแล้วมีไร่มีนา มีแต่เรือนอยู่อาศัยกับสวนครัวเท่านั้น มีเท่านี้แหละเป็นของส่วนตัว ประชาชนลาวไม่มี

กรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์แล้ว ที่ดินหรือที่นาที่ไร่ของคนโน้นคนนี้ไม่มีแล้ว ข้อสอง ในชนบทมีการจัดตั้งเป็นกลุ่ม ๆ เรียกว่า "กลุ่มสหกรณ์การเกษตรส่วนชนบท" เขาปฏิบัติอย่างนี้ สมมติว่าในหมู่บ้านนี้มีร้อยหลังคาเรือนก็แบ่งออกเป็นสิบกลุ่ม แต่ละกลุ่มก็แบ่งย่อยออกไปอีกเป็นสิบหลังคาเรือนแล้วก็มีประธานกลุ่มเป็นผู้บริหารหรือควบคุม แต่ละกลุ่มขึ้นตรงกับประธานบ้าน ขึ้นกันเป็นทอด ๆ ไป ประธานบ้านก็ขึ้นตรงกับประธานตำบล ประธานตำบลก็ขึ้นตรงกับประธานอำเภอ ประธานอำเภอก็ขึ้นตรงกับประธานจังหวัด ประธานจังหวัดขึ้นกับประธานรัฐ ประธานรัฐขึ้นกับประเทศ และประเทศขึ้นกับพรรคคอมมิวนิสต์ลาว ก็เป็นอันว่าพรรคคอมมิวนิสต์ลาวเป็นใหญ่เหนือผู้ใดทั้งหมด และแต่ละกลุ่มก็มีหัวหน้ากลุ่มอีกมากมาย เช่นหัวหน้ากลุ่มบริการ หัวหน้ากลุ่มชายแก่ หัวหน้ากลุ่มหญิงแก่ หัวหน้ากลุ่มชายหนุ่ม หัวหน้ากลุ่มหญิงสาว หัวหน้ากลุ่มเด็กชาย หัวหน้ากลุ่มเด็กหญิงเป็นต้น และแต่ละกลุ่มก็มีหน้าที่ต่าง ๆ กัน เช่นหัวหน้ากลุ่มบริการมีหน้าที่จัดคนในหมู่บ้านหรือในกลุ่ม ประกอบอาชีพทำไร่ทำนา พอเช้าขึ้นมาหัวหน้ากลุ่มบริการก็จะสั่งการทันทีว่าหกคนนี่ไปไถนา หกคนผู้หญิงนี่ไปดำนา สามคนผู้ชายนี่

ไปหาอาหาร สามคนผู้หญิงนี่ทำอาหารเป็นต้น ดู ๆ แล้วก็เหมือนเขาจ่ายงานให้นักโทษทำในเรือนจำนั่นแหละ นอกจากนั้นก็ยังมีหัวหน้ารักษาความปลอดภัย หัวหน้าพยาบาลเป็นต้น ยิ่งกว่านั้นสำหรับประธานบ้านจะมีทหารราบกองหลอนหนึ่งกองเป็นผู้คุ้มกัน หรือเป็นเครื่องมือของประธานบ้าน สรุปแล้วพวกคอมมิวนิสต์ใช้ "สายใยการปกครอง" ในระบบคนหนึ่งควบคุมคนสิบคน คนสิบคนควบคุมคนร้อยคน คนร้อยคนควบคุมคนพันคนเป็นต้น มันควบคุมกันแน่นหนามาก มันควบคุมกันเป็นขั้นตอนอย่างนี้ นอกจากนั้นมันยังทำให้คนทุกคนคอยสอดส่องดูแลกัน ให้ทุกคนคอยจับผิดกันว่าใครจะไม่ซื่อต่ออุดมการของพรรคคอมมิวนิสต์ลาวบ้าง เช่น สัตว์เลี้ยงมีหมูเป็ดไก่เป็นต้นที่เราเลี้ยงของเราไว้นี่แหละ เขาจะห้ามไม่ให้ฆ่ากินเอง ใครจะฆ่ากินต้องขออนุญาตเจ้าพนักงานก่อน สมมติว่าสามีฆ่าไก่กินหนึ่งตัวโดยไม่ได้ขออนุญาตเจ้าพนักงานถือว่ามีความผิดแล้ว ต่อมาภรรยาของตัวนั้นแหละจะนำความไปแจ้งต่อเจ้าพนักงาน ถ้าใครรู้แล้วไม่แจ้งก็มีความผิดอีกด้วย เมื่อภรรยานำความไปแจ้งต่อเจ้าพนักงานแล้ว เจ้าพนักงานจะลงโทษผู้นั้นสามขั้น คือขั้นอบรม ขั้นปิดล้อม และขั้นสัมนา ขั้นอบรมคือเรียกตัวมาอบรมสั่งสอน

และตักเตือนไม่ให้ทำอย่างนั้นอีก ถ้ายังขืนทำอย่างนั้นอีกเป็นครั้งที่สองก็ต้องลงโทษในขั้นบีดล้อม คือนำตัวไปกักกันและให้ทำงานหนักเป็นพิเศษกว่าปกติธรรมดา พร้อมทั้งอบรมตักเตือน ถ้ายังไม่เข็ดและยังขืนทำผิดอีกเป็นครั้งที่สามก็ต้องลงโทษในขั้นสัมนา การสัมนาในความผิดอย่างนี้ไม่เหมือนกับการสัมนาอื่น ๆ ที่ได้พูดมาแล้ว การสัมนาซึ่งเป็นการลงโทษอย่างหนึ่งนี้คือการนำตัวไปลงโทษแบบทารุณแล้วหายไปเลย ก็คงเอาตัวไปฆ่าทิ้งนั่นแหละ อันนี้คนลาวหวาดกลัวและเดือดร้อนกันมาก เพราะฉะนั้น คนลาวจึงอยู่กันอย่างระแวง คือระแวงกันเอง ไม่มีใครไว้วางใจใครกันแล้ว พูดอีกอย่างหนึ่งก็คือ อยู่ด้วยความรู้สึกที่เป็นศัตรูกันตลอดเวลาไม่มีความสบายใจเลย มันเป็นเวรกรรมของคนลาวแท้ ๆ ทีนี้ประธานบ้านประธานกลุ่ม ทำอะไรกันบ้างในวันหนึ่ง ๆ พวกมันไม่ได้ทำอะไรเลย นอกจากขี่จักรยานพกปืนพกประจำ พวกมันขี่จักรยานไปโน่นมานี่ทั้งวัน พวกมันคอยเที่ยวตรวจและควบคุมอยู่ตลอดเวลานั่นแหละ อาตมาพูดมาถึงตอนนี้ขอให้ญาติโยมท่านผู้ฟังทั้งหลายลองพิจารณาดูซิว่า ที่พวกคอมมิวนิสต์มันโฆษณาว่าไม่มีชนชั้นน่ะจริงไหม ที่ว่าทุกคนมีความเสมอภาคกันน่ะจริงไหม ที่ว่าไม่มีคนรวยไม่มีคนจน

น่ะจริงไหม อาตมาดูมาตลอดแล้วเห็นชัดว่ามันพูดโกหกหลอกลวงทั้งนั้น ไม่มีจริงอะไรเลย เพราะในสังคมของคอมมิวนิสต์เองเต็มไปด้วยชนชั้นต่าง ๆ มากมายนัก พวกมันอยู่กินกันอย่างแสนสบาย แต่ประชาชนอดอยากและเดือดร้อนกันทั่วไป นอกจากนั้นกลุ่มต่าง ๆ จะกลายเป็นกลุ่มรวมของประเทศเรียกว่า "กอมมองรวม" คำว่า "กอมมอง" ก็หมายความว่า "รวม" แต่เป็นการรวมใหญ่ คือรวมทั้งประเทศ ภายในนั้นไม่มีรัฐไม่มีประเทศอีกแล้ว ผลิตผลและทรัพย์สินทุกอย่างเป็นของส่วนรวมหมด อนึ่งภายในกอมมองรวมนั้นประชาชนทุกคนทำงานตามความสามารถ และกินตามความต้องการฟังดูเผิน ๆ เพียงเท่านี้ อาตมาคิดว่าญาติโยมทุกคนอยากเป็นแม้อาตมาเองก็อยากเป็น ใคร ๆ ก็อยากเป็น เพราะอะไรจึงทำให้อยากเป็น เพราะหลักการที่ว่าทำงานตามความสามารถและกินตามความต้องการนั้นมันสวยหรูเหลือเกิน สวยจริง ๆ นะโยมนะ อย่างอาตมานี่ตัวเล็กก็ต้องออกแรงตามตัวเล็กคือออกแรงน้อยนั่นเอง แต่ว่าท้องของอาตมามันใหญ่มันโตนะก็ต้องกินได้ตามใจชอบคือกินมากตามท้อง เป็นไปได้ไหมโยมอาตมาคิดว่ามันเป็นไปไม่ได้ เป็นไปไม่ได้แน่ ๆ โดยเฉพาะในเมืองลาวนั้นพวกคอมมิวนิสต์เริ่มใช้หลักการนี้เท่านั้น คน

ลาวก็เริ่มเดือดร้อนและหนีกันให้วุ่นวายไปหมดแล้ว เพราะความอดอยากและไม่มีอาหารพอจะแบ่งกันกิน นอกจากนั้นที่ว่าไม่มีรัฐไม่มีประเทศนั้นก็เป็นไปไม่ได้อีก ถ้าเป็นไปอย่างนั้นได้แล้วจะอยู่กันอย่างไร ใครจะปกครองประชาชน ใครจะรับผิดชอบต่อชาติและประชาชน ข้อนี้ขอให้ท่านผู้ฟังทั้งหลายดูประเทศรัสเซียและประเทศจีนแดงซึ่งเป็นประเทศผู้นำฝ่ายคอมมิวนิสต์เป็นตัวอย่างก็แล้วกัน ทั้งประเทศรัสเซียและประเทศจีนแดงเคยมีกรณีพิพาทเรื่องพรมแดนถึงขั้นใช้กำลังทหารปะทะกันมาแล้ว จีนแดงกับรัสเซียจึงไม่ถูกกันมาจนบัดนี้ แล้วมันจะมาสอนเราให้ไม่มีชาติไม่มีประเทศมันหมายความว่าอย่างไรกัน อาตมาขอถามญาติโยมสักหน่อยว่าหลักการอย่างนี้เชื่อได้ไหม เพราะฉะนั้นอาตมาจึงว่ามันเป็นไปไม่ได้แม้แต่น้อยไม่ว่าเรื่องอะไรทั้งนั้น เรื่องชนชั้นก็เป็นไปไม่ได้ เรื่องไม่ให้มีชาติไม่ให้มีประเทศก็เป็นไปไม่ได้ เป็นไปได้อย่างเดียวคือฝันไปเท่านั้น ข้อที่สามคือเรื่องชนชั้น ตามหลักการของระบอบสังคมนิยมถือว่าชนชั้นเป็นอุปสรรคในการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นจึงต้องขจัดหรือปราบปรามชนชั้นให้หมดสิ้นก่อน เขาอธิบายเรื่องชนชั้นไว้ว่าชนชั้นศักดินาคือใคร คือผู้ที่ไม่ต้องออกแรงทำงานก็มีกินมีใช้

อย่างสบาย ชนชั้นศักดินามี ๓ ระดับ คือ ศักดินารวมศูนย์หรือศักดินาใหญ่ หมายถึงองค์พระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ ศักดินาท้องถิ่น อันนี้หมายถึงผู้มีอิทธิพลด้านการเงินและด้านอำนาจมืดตามท้องถิ่นต่าง ๆ และศักดินาน้อย หมายถึงผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากศักดินาใหญ่ ท่านผู้ฟังทั้งหลายซึ่งเป็นทหารมีชั้นยศต่าง ๆ กันนี้ เขาถือว่าเป็นศักดินาน้อยหรือเป็นขุนศึกซึ่งมีมูลเชื้อศักดินาอยู่ เขาจึงต้องกำจัดให้สิ้นซาก

นายทุน หมายถึงผู้มีเงินสำหรับดำเนินการต่าง ๆ ในทางการค้าขายหรือประกอบธุรกิจต่าง ๆ นายทุนก็มี ๓ ระดับเช่นเดียวกัน คือนายทุนชาติ หมายถึงเจ้าของโรงงานต่าง ๆ รวมทั้งเจ้าของที่ดินด้วย ซึ่งเป็นเจ้าของการผลิตทุกชนิด นายทุนจำหน่าย หมายถึงพ่อค้าคนกลางคือผู้นำผลผลิตเหล่านั้นมาขายเพื่อเอาผลกำไรอีกทอดหนึ่ง ส่วนนายทุนย่อย หมายถึงพ่อค้าย่อยที่รับผลิตผลจากพ่อค้าคนกลางไปขายอีกทอดหนึ่ง เขาว่าถ้าไม่มีนายทุนชาติ นายทุนจำหน่าย และนายทุนย่อยแล้ว ราคาสินค้าก็จะไม่แพง ประชาชนก็จะได้กินได้ใช้สินค้าผลิตผลเหล่านั้นเท่าราคาต้นทุน ที่ประชาชนต้องเดือดร้อนอยู่นี้ ก็เป็นเพราะนายทุน

เหล่านั้นหวังผลกำไรเกินไป เป็นเหตุให้ประชาชนผู้บริโภคต้องได้รับความเดือดร้อน ต้องดิ้นรนแสวงหาเงินทองมาเพื่อซื้อสินค้าผลิตผลเหล่านั้น ตามราคาที่พ่อค้านายทุนกำหนดเอาตามใจชอบ เพราะฉะนั้นจึงต้องกำจัดชนชั้นให้หมดไปให้เหลือเพียงสองชนชั้นเท่านั้นคือชนชั้นนักศึกษาบัญญาชนและกรรมกรชาวนาชาวไร่ และในท้ายที่สุดให้เหลือเพียงชนชั้นเดียวคือชนชั้นกรรมาชีพเท่านั้น วิธีที่จะให้เหลือเพียงชนชั้นเดียวเขาทำอย่างไร ข้อนี้เขาอธิบายว่า เมื่อนักศึกษาบัญญาชนออกกำลังกายเพื่อใช้และควบคุมเครื่องกลไกก็จะกลายเป็นชนชั้นกรรมาชีพขึ้นมา ส่วนชาวไร่ชาวนานั้นเมื่อเลิกไถนาด้วยวัวควาย แล้วหันมาไถนาด้วยเครื่องจักรกลก็จะกลายเป็นชนชั้นกรรมาชีพเช่นเดียวกัน โดยวิธีนี้ชนชั้นจึงเหลือเพียงหนึ่งเท่านั้น คือชนชั้นกรรมาชีพ ข้อที่สี่เกี่ยวกับการศึกษาของคนทั่วไป รัฐต้องจัดการศึกษาให้ประชาชนทั้งหมดได้รับการศึกษา อย่างน้อยชั้นสิบขึ้นไป ข้อที่ห้าทุกอย่างเป็นอัตโนมัติหมด ข้อนี้หมายความว่าทุกคนเมื่อต้องการสิ่งใดแล้วก็เกือบไม่ต้องใช้แรงงานเลย ทุกอย่างสำเร็จดังความปรารถนาในทันที อย่างเช่นอาตมานี้พูด ๆ หากกระหายน้ำขึ้นมาก็มีเครื่องอัตโนมัติกดปุ่มแล้วก็มี

น้ำไหลออกมาให้ได้กินในทันทีเลยทีเดียว เพราะฉะนั้นเมื่อปฏิบัติให้ได้ครบองค์ทั้ง ๕ ในระบบสังคมนิยมดังนี้แล้วจึงจะเป็นคอมมิวนิสต์ได้ มิฉะนั้นจะไม่สามารถเป็นคอมมิวนิสต์ได้เลย ไม่ใช่สักแต่ว่าเป็นกันแต่ปากเท่านั้น อาตมาพิจารณาดูแล้วเห็นว่าในโลกนี้ไม่มีคอมมิวนิสต์แน่ อย่างกับพวกเราที่ปรารถนาสวรรค์ชั้นดาวดึงส์อยู่นี่แหละ มีนางฟ้าเป็นร้อยบ้างเป็นพันบ้าง อาตมาว่ามันไม่ถึงหรอก ทำไมถึงว่าอย่างนั้น ก็เพราะถ้าไม่ปฏิบัติให้มันถึงมันก็ไม่ถึง เพราะฉะนั้นลัทธิคอมมิวนิสต์มันจึงเป็นแต่เพียงความฝันเท่านั้น ฝันว่าจะต้องเป็นอย่างนั้นจะต้องเป็นอย่างนี้ตามประสาของคนช่างเพ้อฝัน แต่จริง ๆ แล้วมันเป็นไปตามนั้นไม่ได้และไม่มีทางที่จะเป็นไปอีกด้วย ไม่มีรัฐไม่มีประเทศจะไปมีได้อย่างไร จะอยู่กันอย่างไร จะปกครองกันอย่างไร ขอให้ดูรัสเซียก็แล้วกันใช้ระบบมา รวมมาตั้งแต่ ปี ค.ศ. ๑๙๑๗ (พ.ศ. ๒๔๖๐) ถึงปัจจุบันนี้ได้ ๕๘ ปีแล้วยังซื้อข้าวอเมริกากินเลย เพราะฉะนั้นในโลกนี้จะมีที่ไหนที่ว่าทำงานตามความสามารถและกินตามความพอใจ มันไม่มีทางเป็นไปได้เลย แต่ก็ยังมีคนเชื่อว่าเป็นไปได้และมีทางทำให้เป็นไปได้อีกด้วย อาตมาเห็นอยู่อย่างเดียว คือคนชั้นบริหาร คือ

คณะชี้นำนั่นมันสบายจริง ๆ อย่างอาตมานี่ไปไหนมาไหนก็ได้ เมื่ออยากจะไปไหนก็บอกเจ้าพนักงานเขาว่า ไปบอกเจ้านายด้วยว่าเราจะไปโน่นมานี่ให้ส่งรถมาให้ เขาจะหามาให้ทันที โดยเฉพาะพวกกรรมการเมืองหรือคณะชี้นำ ครั้นกลับมาถึงก็ได้กินข้าวกินยาอย่างสบาย เขาจัดหาไว้ให้พร้อมเลย ครั้นอยากสนุกขึ้นมา ก็บอกประธานบ้านให้หาสาวมาให้รำวงหน่อยจนสาวตามหมู่บ้านตาเหลืองหมด เพราะอดนอนต้องคอยมาฟ้อนรำวงให้ความบันเทิงกับพวกนี้ นอกจากนั้นเขาก็มีคนใช้ แต่เขาไม่เรียก เขาเรียกว่าอ้ายเลี้ยงเอื้อยเลี้ยง คนพวกนี้ก็คือคนใช้นั่นแหละ เพราะต้องคอยเอาใจใส่ดูแลคอยซักผ้าให้ รีดผ้าให้ เก็บผ้าให้ ต้องทำทุกอย่างนะแหละ เงินเดือนเขาก็มีกินแต่เขาบอกประชาชนว่าเขาไม่มีเงินเดือน เขาจึงต้องอาศัยประชาชนกิน เงินเดือนเขาไม่เรียกเงินเดือน เขาเรียกว่าฉัตรากิน เพราะถ้าเรียกว่าคนใช้ก็ดี เรียกว่าเงินเดือนก็ดี มันเป็นลักษณะของนายทุน เขาจึงไม่เรียก แต่ที่แท้แล้วก็อันเดียวกันนั่นแหละ

ทีนี้มาถึงระบบหรือยุคของมัน เขาอธิบายว่าโลกนี้มีอยู่ ๖ ระบบหรือยุคเท่านั้น คือยุคที่หนึ่งยุคสหชีพ

โบราณหรือยุคดั้งเดิมของโลก ยุคที่สองเรียกว่าข้อยทาส นายทาสหรือเรียกว่ายุคทาส ยุคที่สามเรียกว่าศักดินา ยุคที่สี่เรียกว่ายุคนายทุน ยุคที่ห้าเรียกว่าสังคมนิยม และยุคสุดท้ายคือยุคคอมมิวนิสต์ เขาว่าโลกมีอยู่ ๖ ยุคเท่านี้แหละ ทีนี้ในยุคเหล่านี้แต่ละยุคก็ได้พัฒนาและมีการเปลี่ยนแปลงมาแล้ว จนกระทั่งขณะนี้มาถึงยุคสังคมนิยมกำลังจะก้าวขึ้นไปเป็นคอมมิวนิสต์ เขาว่าประเทศลาวเป็นการเปลี่ยนแปลงชนิดกระโดดข้ามขั้นคือไม่มีนายทุน เพราะฉะนั้นการเผด็จการชนชั้นนายทุนจึงไม่มี ต้องก้าวเข้าสู่ระบบสังคมนิยมประชาธิปไตยเลย ลองคิดดูซิว่าขนาดประชาธิปไตยของเขายังเป็นแบบนี้ ยิ่งถ้าหากว่ามีชนชั้นกรรมาชีพและนายทุนขึ้นมา และก็มีการเผด็จการกัน มันจะรุนแรงแค่ไหน ดังนั้นอาตมาพิจารณาดูแล้วมันไม่เหมาะสมสักอย่างหนึ่ง ศาสนาก็ไม่มี โรงศาลก็ไม่มี เพราะเขาถือว่าเป็นลูกมือของศักดินานายทุนทั้งนั้น

อันที่จริงอาตมาเชื่อว่าคนลาวก็ต้องมีความรักชาติ รักศาสนา รักพระมหากษัตริย์เช่นเดียวกับคนไทย แต่ตอนนี้รู้สึกตัวแล้วว่าเราเสียทีฝ่ายคอมมิวนิสต์ เพราะหลงคารมของ

เขาบ้างและรู้เท่าไม่ถึงการณ์บ้าง เพราะในเบื้องแรกฝ่ายคอมมิวนิสต์เขาจะโฆษณาหรือพูดเฉพาะเรื่องปากเรื่องท้องเรื่องสังคมทั้งนั้น และพูดเฉพาะส่วนที่ดี ๆ แต่พอเขาเข้ามาปกครองเมืองลาวเต็มที่แล้ว ก็โค่นล้มพระมหากษัตริย์และหาทางบีบคั้นเรื่องศาสนา พระเจ้าพระสงฆ์หนีเข้ามาเมืองไทยเรื่อย ๆ หนีเข้ามาเป็นร้อย ๆ แล้ว พระที่หนีเข้ามารุ่นหลัง ๆ นี้บอกกับอาตมาว่าสงสัยว่า สมเด็จพระสังฆราชอาจหลบหนีออกมาจากเมืองลาว หรืออาจถูกฆ่าตายแล้วก็ได้ เพราะหลังจากที่ท้าวไกรสร พรหมวิหาร นายกรัฐมนตรีลาวได้ให้ทหารมารับตัวไปพบที่ทำการของรัฐบาลแล้วก็หายไปเลย ไม่มีใครรู้ว่าท่านหายไปไหน และเดี๋ยวนี้รัฐบาลลาวได้สั่งให้พระหนุ่มเณรน้อยทั้งหลาย เข้าประกอบส่วนในการป้องกันรักษาชาติแล้วโดยให้เป็นทหารราบกองหลอน มันให้พระเณรถืออาวุธหมดแล้วและให้ฝึกอาวุธให้ชาวบ้านอีกด้วย แต่ที่พวกมันไม่กล้าทำการรุนแรงกับพระหนุ่มเณรน้อยเหมือนในเมืองเขมร ก็เพราะว่าเมืองลาวอยู่ใกล้เมืองไทยและมีความสัมพันธ์ฉันบ้านพี่เมืองน้องกันมานาน หากพวกมันทำรุนแรงแล้วเกรงว่าจะเป็นผลเสียหายทางการเมือง เพราะพระเจ้าพระสงฆ์อาจหลบหนีมาเมืองไทยมาก และมาเล่าความทุกข์ร้อนให้

พระเจ้าพระสงฆ์ฝ่ายไทยฟัง อาจทำให้พระสงฆ์ฝ่ายไทยตื่นตัว และคิดต่อต้านก็ได้ หรืออาจทำให้ประชาชนคนไทยทั้งหลายตื่นตัวและเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านฝ่ายคอมมิวนิสต์ลาวก็ได้ เมื่อประชาชนคนไทยตื่นตัวเช่นนั้น ก็จะทำให้แผนการยึดครอง ๑๖ จังหวัดภาคอีสาน ต้องพลอยกระทบกระเทือนไปด้วย สำหรับข่าวที่ว่า ฝ่ายคอมมิวนิสต์ต้องการยึดเพื่อแยก ๑๖ จังหวัดภาคอีสานนั้น อาตมาก็เคยเข้าร่วมประชุมเรื่องนี้หลายครั้ง เขาเอาแน่ ๑๖ จังหวัดภาคอีสาน เพราะเขาอ้างว่าเป็นของเขา เขาจึงปลุกระดมว่าเมืองไทยแย่งเอาไป เขาจำต้องเอาคืนให้ได้ ดังนั้นเขาจึงมีแผนที่จะยึดเอาไปเพื่อจัดตั้งเป็น "สาธารณรัฐประชาชนลาว–สยาม" และขึ้นตรงกับ "สหพันธ์อินโดจีน" ซึ่งมีญวน ลาวและเขมร และญวน เป็นศูนย์กลางในการปกครอง เขาคาดว่าหากยึดแยก ๑๖ จังหวัดภาคอีสานของไทยไปได้แล้ว กรุงเทพฯ หรือเมืองไทยก็ไม่สามารถอยู่ได้ต้องตกไปเป็นรัฐร่วมกับเขาอีก ซึ่งในที่สุดเขาจะจัดตั้งเป็นประเทศ "สาธารณรัฐแหลมทอง" ซึ่งขึ้นตรงฮานอย ท่านผู้ฟังทั้งหลายเห็นหรือยังว่าเขามีแผนการเพื่อการยึดครองเมืองไทย เพราะฉะนั้นในระยะนี้เขาจึงพยายามใช้แผนที่เรียกว่า "ตีแต่น้อย แทงให้ลึก" ซึ่งมีความหมายว่าใช้การต่อตีจาก

หน่วยกำลังติดอาวุธในป่า คือผู้ก่อการร้ายแต่เพียงเล็กน้อย หรือแต่เพียงบางเบา เพื่อให้รัฐบาลและประชาชนไทยส่วนใหญ่เข้าใจผิด คิดว่าผู้ก่อการร้ายไม่กล้าปฏิบัติการก่อกวนต่อไป หรือให้เข้าใจผิดว่ากำลังผู้ก่อการร้ายหรือกองกำลังติดอาวุธในป่าไม่มีอิทธิพลแล้ว เขาทำอย่างนี้เพื่อพรางความเข้าใจไว้ นี่คือแผนการตีแต่น้อย ส่วนที่ว่าแทงให้ลึกนั้นก็คือพยายามแทรกซึมบ่อนทำลายให้มากที่สุด พยายามขยายสงครามประชาชนให้มากที่สุด พยายามแทรกซึมทั้งชุมชนและส่วนราชการให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายจนกระทั่งให้ประชาชนเห็นว่ารัฐบาลไม่มีความสามารถให้ความปลอดภัยและไม่สามารถรักษาสถานการณ์ไว้ได้ และเกิดความเบื่อหน่ายและไม่ให้ความร่วมมือกับรัฐบาล ในที่สุดเมืองไทยก็จะตกไปเป็นเหยื่อของคอมมิวนิสต์อย่างง่ายดาย นี่คือแผนของเขา สำหรับญาติโยมท่านผู้ฟังบางท่าน อาจสงสัยว่าอาตมารู้มาได้อย่างไร ถ้าคิดสงสัยอย่างนั้นอาตมาก็ขอบอกไว้ในที่นี้ว่าอย่าได้สงสัยไปเลย เพราะอะไร เพราะว่าถ้าญาติโยมไม่รู้จักคอมมิวนิสต์ก็ให้ดูอาตมานี่ ถ้าไม่รู้ว่าคอมมิวนิสต์นั้นหน้าตาท่าทางเป็นอย่างไรก็ให้ดูหน้าอาตมานี่ เพราะอาตมาไม่ใช่คอมมิวนิสต์ธรรมดานะ แต่เป็นคอมมิวนิสต์ใหญ่ทีเดียวละ

ตำแหน่งครั้งหลังสุดเป็นกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศลาว กรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์ลาวจะมีกี่คนไม่ต้องไปเอาใจใส่เข้าหรอก แต่อาตมานี่แหละเป็นคนหนึ่ง ส่วนชาติลาวนั้นอาตมาคิดว่าคงไม่ถึง ๒๐ ปี ก็คงหมดแน่ อาตมาเชื่อว่าคงหมดแน่ๆ เพราะตามทฤษฎีว่าด้วยการพัฒนาเอเชีย ๕ ข้อ ของมาร์กซ์ซึ่งเขียนไว้จะแจ้งระบุว่า การศึกษาของลาวในปัจจุบันนี้มันไม่รับใช้กัน คือใครจะมาเป็นผู้บริการก็ต้องเป็นเวียดนามเท่านั้นมาบริการ คราวนี้มาลองประมาณดูก็ได้ว่าคนลาวทั้งหมดมีประมาณ ๓ ล้านกว่าคน เป็นชายเสียล้านกว่าคน เป็นหญิงเสียเกือบสองล้านคน เดี๋ยวนี้ญวนได้ส่งทหารของมันเข้ามาในลาวเป็นจำนวนแสนแล้ว ทั่วทั้งเมืองลาวมีแต่ทหารญวนแกวทั้งนั้น มันมาบังคับเอาสาวลาวซึ่งเป็นลูกเขาเมียใครไม่เข้าใจ มันเอาไปบำเรอพวกมันตามค่ายที่เขาเรียกว่านอนสามัคคีและนอนส่องแสงนั่นแหละ เมื่อหญิงลาวตั้งท้องก็หาพ่อมันไม่ได้ เมื่อคลอดออกมารัฐก็นำไปเลี้ยง เด็กพวกนี้กลายเป็นคนไม่มีพ่อไม่มีแม่ไม่มีญาติพี่น้องไม่มีทั้งนั้น แต่เป็นลูกของรัฐเป็นคนของรัฐ เมื่อรัฐให้การศึกษาอบรมอย่างไรมันก็ยอมปฏิบัติแบบยอมตาย อาตมาคิดว่าเด็กพวกนี้เป็นอันตรายอย่างที่สุด เพราะฉะนั้น อีกไม่

เกิน ๒๐ ปีหรอก คนลาวจะต้องพูดภาษาใหม่ว่า "ข้อยเจ้าดี่ด้าวดี่เดือก" ซึ่งเป็นภาษาลาวใหม่ คือภาษาลาวปนภาษาญวนแกว เมื่อถึงเวลานั้นชาติลาวคงดับสูญไปจากโลก ต้องสูญแน่ๆ และจะไม่มีใครรู้จักชาติลาวอีกแล้ว นอกจากนั้นแผนที่ประเทศลาวก็จะต้องถูกลบออกไปจากแผนที่โลก เมืองลาวจะต้องกลายเป็นส่วนหนึ่งของญวนไปอย่างแน่นอน

อาตมาได้บรรยายมาเป็นเวลานานพอสมควรแล้ว คิดว่าเรื่องนี้คงเป็นประโยชน์แก่ญาติโยมท่านผู้ฟังทั้งหลายตามสมควร และก็สมใจอาตมาแล้วที่ต้องหลบลี้หนีภัยมาก็เพื่อป่าวประกาศให้ประชาชนคนไทย รวมทั้งพระเจ้าพระสงฆ์ไทยได้ทราบไว้ทั่วกัน แม้อาตมาจะต้องตายเพราะการพูดการบรรยายนี้ก็ยอมแล้ว เพราะถือว่าเป็นการตายเพื่อพระพุทธศาสนา และขอกล่าวย้ำไว้ตรงนี้อีกเล็กน้อยว่าตามความจริงพี่น้องคนลาวก็เหมือนพี่น้องคนไทย คือมีความรักชาติ ศาสนา และองค์สมเด็จพระเจ้ามหาชีวิต หรือพระมหากษัตริย์ แต่ที่ต้องเสียบ้านเสียเมืองให้แก่ฝ่ายคอมมิวนิสต์นั้นก็เพราะรู้ไม่ทันเขา พวกเราเป็นคนมีศาสนาพวกมันไม่มีศาสนา พวกเราเป็นคนซื่อสัตย์ พวกมันมีแต่เล่ห์เหลี่ยมหลอกลวงและคดโกง พวกเรารู้ไม่ทันเล่ห์เหลี่ยมกลโกงของพวกมัน ครั้งแรกคนลาวส่วนใหญ่ก็เชื่อมันว่า

มันจะสร้างบ้านสร้างเมืองให้เจริญ ให้ประชาชนอยู่ดีกินดี มีแต่ความสุขความเสมอภาคทุกถ้วนหน้า แต่เมื่อมันเข้ามาปกครองเมืองลาวแล้วตรงกันข้ามหมดทุกอย่าง เดียวนี้เลาวมีแต่ความทุกข์ยาก ต้องหนีออกจากบ้านเมืองของตัวเองกลายเป็นคนไร้แผ่นดินจะอยู่อาศัย อาตมาคิดว่าคนไม่มีแผ่นดินจะอยู่เท่านั้นจึงจะรู้ทุกข์ดี เหมือนคนไม่มีบ้านเรือนเป็นของตนเองอยู่อาศัย ต้องไปเช่าบ้านเรือนผู้อื่นอยู่ก็เหมือนกัน คือผู้ไปเช่าบ้านเรือนเขาอยู่จึงรู้ดีว่ามันทุกข์ร้อนแค่ไหน ไม่มีความภาคภูมิใจอะไรเลย อาตมาคิดว่าถ้าครั้งแรกพวกคอมมิวนิสต์มันบอกว่า เมื่อมันปกครองแล้วจะล้มเลิกชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ คนลาวทั้งชาติก็ต้องต่อสู้ และยอมตายเพื่อแผ่นดินแม่ของตนเองได้ แต่นี่มันไม่บอกมันไม่เผย มันบอกแต่ที่ดี ๆ มันบอกแต่ว่าจะสบาย เวลาเพียงปีเศษเท่านั้น คนลาวหนีออกจากประเทศเป็นหมื่นเป็นแสนแล้ว มันประกาศเลิกสถาบันพระมหากษัตริย์ มันเบียดเบียนศาสนาทุกศาสนา มันบีบคั้นพระเจ้าพระสงฆ์ทุกทางเพื่อไม่ให้บวชอยู่ มันห้ามไม่ให้ประชาชนสนับสนุนเรื่องศาสนา มันห้ามไม่ให้คนหนุ่มลาวบวชตามประเพณี และขณะนี้มันกำลังใช้แผนกลืนชาติลาวโดยเอาทหารญวนแกวเข้ามาผสมกับหญิงลาว มันทำทุกสิ่ง

ทุกอย่างเหมือนกับคนลาวทั้งประเทศเป็นทาสของมัน เพราะฉะนั้น คนลาวตระหนักดีกว่าใครทั้งหมดว่า คอมมิวนิสต์เลวทรามและโหดร้ายทารุณแค่ไหน อาตมาหวังว่าเมื่อประชาชนคนไทยรู้อย่างนี้แล้วก็จงสามัคคีกันไว้ จงหันหน้าเข้าหากันและจงพยายามรู้ทันเล่ห์เหลี่ยมกลโกงของพวกมันเอาไว้ อย่าได้เชื่อถืออะไรพวกมันง่ายนัก อย่าหลงคารมหวานของพวกมันเป็นอันขาด จะได้น้ำตาไม่ตกในไม่ไร้แผ่นดินอย่างกับลาวทุกวันนี้ โดยเฉพาะญาติโยมท่านผู้ฟังทั้งหลายที่เป็นทหารนี้ เมื่อพวกมันเข้ามายึดครองได้ละก็ต้องถูกส่งไปสัมนาหมด ว่าแต่ใครจะถูกส่งไปสัมนาระดับไหนเท่านั้น คือการสัมนาของเขาที่ใช้ในเมืองลาวนั้นมี ๓ ระดับ คือ หนึ่งการสัมนาระดับท้องถิ่น หรือระดับหมู่บ้าน คือจัดให้มีการประชุมกันภายในหมู่บ้านหรือตามวัดเพื่อให้ฟังนโยบายการเมือง และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในเมืองลาว ถ้าสังเกตดูว่ามีใครยังแสดงท่าทีคัดค้านหรือถามแบบต่อต้าน จะด้วยความสงสัยจริง ๆ หรืออะไรก็ตาม เขาถือว่าคนประเภทนี้ยังต้องสัมนาต่อในระดับสอง คือการสัมนาบ่อนเปล่าเปลี่ยว การสัมนาระดับสองนี้จัดให้ห่างหมู่บ้านประมาณ ๓๐–๕๐ กิโลเมตร และเป็นถิ่นที่ค่อนข้างทุรกันดาร การสัมนาระดับนี้ส่วนใหญ่ให้ทำงาน และ

ส่วนย่อยให้พึ่งเจ้าพนักงานมาชี้แจงเรื่องนโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์ในการบริหารประเทศ เมื่อเสร็จสิ้นการสัมนา ระดับนี้แล้วหากยังมีใครสงสัย หรือแกล้งสงสัยถามเจ้าพนักงานจนเขาเห็นว่าควรจะต้องส่งไปสัมนาอีก เขาก็จะจัดส่งไปสัมนาระดับสามคือการสัมนาทรมาน คือสถานที่สัมนาอยู่ห่างเมืองออกไปเป็น ๑๐๐-๒๐๐ กิโลเมตร ส่วนมากมักเป็นในป่าเช่นป่าที่เมืองเวียงชัยเป็นต้น เป็นถิ่นทุรกันดารที่สุด ห่างไกลความเจริญที่สุด เมื่อถูกส่งไปสัมนาที่นี่แล้วจะรู้สึกตัวว่าถูกทรมานอย่างที่สุดจนถึงตายก็มี นี่คือการสัมนาที่เมืองลาว ซึ่งคอมมิวนิสต์จัดขึ้นสำหรับข้าราชการและทหารลาวและประชาชนลาวอีกด้วย

เพราะฉะนั้น อาตมาขอกล่าวยืนยันว่าในเมืองลาวนั้นไม่มีสถาบันพระมหากษัตริย์ มันไล่ออกให้ไปเป็นคนธรรมดาและกักตัวไว้ให้ทำมาหากินเหมือนประชาชนธรรมดา น่าสงสารเหลือเกิน เมืองลาวเคยมีสถาบันพระมหากษัตริย์มากกว่า ๖๐๐ ปี บัดนี้ได้ดับสูญแล้วเพราะฝีมือของพวกคอมมิวนิสต์ลาว ศาสนาทุกศาสนาก็ถือว่าหมดแล้วจากแผ่นดินลาว โดยเฉพาะพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาต้องดำรงชีพและประกอบอาชีพเหมือนคนธรรมดาสามัญแล้ว พวกคอมมิวนิสต์มันไม่มี

ศาสนาอะไรกับเขาหรอก มันต้องการให้คนทั้งประเทศเชื่อ พึ่งมันคนเดียว ให้นับถือมันคนเดียวไม่ให้นับถือใคร ถ้าใคร ไม่เชื่อไม่พึ่งมัน มันก็ฆ่าเท่านั้นแล้ว มันมีวิธีปฏิบัติอยู่เท่านี้ แล้ว นอกจากนั้นชาติลาวก็กำลังจะสูญสิ้นไปจากโลก แผนที่ เมืองลาวก็จะต้องถูกลบออกไปจากแผนที่โลก เมืองลาวจะ กลายเป็นส่วนหนึ่งของพวกญวนแกว ทุกวันนี้คนลาวมีชีวิต อยู่อย่างทาส ไม่ใช่ทาสของคนลาวด้วยกันหรอก แต่เป็นทาส ของพวกญวนแกว แต่จะอย่างไรก็ตามอาตมาก็ยังเชื่ออยู่ว่า สักวันหนึ่งประเทศลาวและประเทศเขมรจะต้องมีการเปลี่ยน แปลงอย่างแน่นอน เพราะปัจจุบันนี้ประชาชนลาวและเขมร ได้รู้แจ้งประจักษ์ความจริงแล้วว่า คอมมิวนิสต์เป็นอย่างไร ให้คุณให้โทษแก่พวกเขาอย่างไร พวกเขาจึงไม่ยินดียอมรับ เอา เมื่อประชาชนไม่ยอมรับแล้ว ทุกอย่างมันก็ต้องเป็นไป ตามทฤษฎีของมาร์กซ์นั่นแหละ มาร์กซ์บอกว่าสิ่งใดมีการขัด แย้งกัน สิ่งนั้นต้องมีการต่อสู้เกิดขึ้น ความขัดแย้งนั้นมีอยู่ สองอย่างคือ อย่างหนึ่งคือความขัดแย้งที่เป็นปรปักษ์ อย่าง หนึ่งความขัดแย้งที่ไม่เป็นปรปักษ์ ความขัดแย้งที่เป็นปรปักษ์ นั้นคือความขัดแย้งระหว่างชนชั้น ความขัดแย้งระหว่างชน ชั้นถือว่าเป็นความขัดแย้งที่เป็นปรปักษ์กันอย่างรุนแรง ต้อง

มีการต่อสู้กัน ส่วนความขัดแย้งที่ไม่เป็นปรปักษ์ คือความขัดแย้งที่มีลักษณะและมีอุดมการอันเดียวกัน แต่อาจมีวิธีการไม่เหมือนกัน เขาว่าไว้อย่างนั้น อีกประการหนึ่งทุกอย่างจะเป็นไปตามกฎเกณฑ์ กฎเกณฑ์คืออะไร กฎเกณฑ์ก็คือการเปลี่ยนแปลง คือการเปลี่ยนไปเปลี่ยนมาเพื่อให้ได้ซึ่งกฎคือความแท้จริง มาร์กซ์สอนไว้แบบนี้ เพราะฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงทั้งหลายในเมืองลาว และในอินโดจีนนั้น สักวันหนึ่งมันคงเปลี่ยนแปลงมาอย่างเดิมก็ได้อาตมาเชื่อว่าอย่างนั้น

หลังจากที่อาตมาได้ร่วมงานกับฝ่ายขบวนการประเทศลาวหรือคอมมิวนิสต์ลาวมาเป็นเวลา ๗–๘ เดือนแล้ว และก็ได้รับตำแหน่งสูงในฝ่ายคอมมิวนิสต์ คือเป็นถึงกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์ลาวแล้ว ก็เท่ากับว่าอาตมาได้เรียนรู้เรื่องคอมมิวนิสต์มาพอสมควรแล้ว และก็ได้เห็นการปฏิบัติมาอย่างชัดแจ้งแล้ว จึงประจักษ์แน่แก่ใจว่าคอมมิวนิสต์นั้นไม่มีศาสนา ไม่มีพระมหากษัตริย์ และกำลังจะไม่ให้มีชาติลาว อาตมาจึงคิดหนีและพยายามหนีอยู่ถึง ๕ ครั้งจึงหนีได้ ครั้งแรกได้ชักชวนเพื่อนพระด้วยกัน แต่ก็ไม่ค่อยมีใครเห็นด้วย ยิ่งกว่านั้นมีเพื่อนพระด้วยกันหลายองค์และญาติโยมบางคนอีกด้วย ไม่เชื่อว่าอาตมาจะหนีจริง ๆ

เพราะเขาเห็นว่าอาตมาเป็นคอมมิวนิสต์จริง ๆ และเมื่อได้รับตำแหน่งใหญ่โตแล้ว ก็คงพอใจไม่คิดจะหนี คงเสียดายตำแหน่งหรือความเป็นใหญ่ที่คอมมิวนิสต์แต่งตั้งให้ เหตุที่อาตมาคิดหนีนั้น ก็เพราะพวกคอมมิวนิสต์มันไม่ซื่อ ทั้งนี้ เพราะมีประชาชนบางกลุ่มบางหมู่ไปต่อว่าพวกมันว่า ทำไมจึงทำไม่เหมือนกับที่โฆษณาไว้ พวกมันกลับบอกว่า อยากโง่อยากเชื่อพวกมันทำไม นี่แหละคือกลวิธีทางการเมืองของฝ่ายคอมมิวนิสต์ละ พวกมันว่าอย่างนั้น ครั้นอาตมาหนีมาจริง ๆ ก็มีญาติโยมหนีตามออกมาด้วยกว่า ๗๑ คน เพราะตอนนี้เขาเชื่อละว่าอาตมาไม่ได้เป็นคอมมิวนิสต์และไม่หลงใหลในตำแหน่ง อาตมาพาญาติโยมหนีออกมาทางเมืองเก่าและทางภูอีด่าง วิธีเดินทางนั้นใช้เวลากลางคืน ส่วนกลางวันก็พักนอนและหลบซ่อนตัว อาตมาพาคณะเดินทางมาหลายคืนหลายวัน กว่าจะถึงจังหวัดอุบลราชธานี ในระหว่างทางถูกทหารฝ่ายรัฐบาลดักโจมตี ๒ ครั้ง แต่เดชะบุญไม่มีใครเป็นอันตรายถึงตาย ท่านผู้ฟังบางท่านอาจสงสัยว่า ทำไมอาตมาจึงหนีมาได้โดยไม่ถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลตรวจ ที่เป็นอย่างนี้ก็เพราะอาตมาเป็นกรรมการชั้นนำของรัฐ และเป็นกรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์

แห่งประเทศลาว มีสิทธิพิเศษไปไหนมาไหนก็ได้ โดยไม่ต้องขออนุญาต และเจ้าหน้าที่ไม่กล้าตรวจสอบหรือถาม ฅมาจึงพาญาติโยมหนีมาได้

ในที่สุดการบรรยายในวันนี้ อาตมาในฐานะพระสงฆ์แห่งพระพุทธศาสนาขออ้างอำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย ได้ดลบันดาลให้ประชาชนคนไทยทั้งหลายจงสามัคคีกันไว้ เพื่อต่อสู้กับภัยอันตรายของชาติ และขอให้พระสงฆ์ไทยทุกองค์ จงพยายามบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่พุทธศาสนิกชนคนไทยให้มากที่สุด เพื่อแผ่นดินไทยจะได้เป็นที่สถิตประดิษฐานพระพุทธศาสนาตลอดไปชั่วกาลนาน

ขอความสุขสวัสดี จงมีแก่ข้าราชการทหารเรือและลูกจ้าง คนงานในกองทัพเรือทุกท่านเทอญ.

พิมพ์ที่กองโรงพิมพ์ กรมสารบรรณทหารเรือ

นาวาโท จำลอง กิจสมบัติ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ค. ๒๐